

Ιστορίες που τις είπε η Ιστορία

Πρόσκληση

Η Ιστορία δεν είναι μόνο μάθημα...

...είναι πολλές ιστορίες μάς λένε η συγγραφέας Μαρία Αγγελίδου και η εικονογράφος Ίρις Σαμαρτζή με τα βραβευμένα ιστορικά παραμύθια τους που έρχονται να κεντρίσουν την περιέργεια των παιδιών για την Ιστορία και να ζωντανέψουν το παρελθόν με τρόπο πειστικό για μικρούς και μεγάλους.

IANOS
ΑΛΥΣΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΗΛ.: 210 3217917
www.ianos.gr

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ
ΤΗΛ.: 211 3003500, FAX: 211 3003562
www.metaixmio.gr

Ο ΙΑΝΟΣ και οι εκδόσεις ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ σας προσκαλούν στην παρουσίαση των βραβευμένων ιστορικών παραμυθιών της **Μαρίας Αγγελίδου** σε εικονογράφιση της **Ίριδας Σαμαρτζή**

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΤΙΣ ΕΙΠΕ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ
ΒΡΑΒΕΙΟ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΝΩΣΕΩΝ 2013 από τον Κύκλο του Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΤΙΣ ΕΙΠΕ Η ΘΑΛΑΣΣΑ
ΚΡΑΤΙΚΟ ΒΡΑΒΕΙΟ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΝΩΣΕΩΝ 2013

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΤΙΣ ΕΙΠΕ Ο ΔΡΟΜΟΣ
ΒΡΑΒΕΙΟ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΝΩΣΕΩΝ 2014 από τον Κύκλο του Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΤΙΣ ΕΙΠΕ Η ΑΓΟΡΑ

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΤΙΣ ΕΙΠΕ ΤΟ ΦΩΣ

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΤΙΣ ΕΙΠΕ Η ΠΕΤΡΑ

ΒΡΑΒΕΙΟ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ 2012 του περ. ΔΙΑΒΑΖΩ με εικόνες της Φωτεινής Στεφανίδη.

την Τετάρτη, 12 Νοεμβρίου 2014, στις 6 μ.μ.,
στο βιβλιοπωλείο ΙΑΝΟΣ (Σταδίου 24, Αθήνα).

Θα μιλήσουν
η Αγγελική Γιαννικοπούλου,
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια ΤΕΑΠΗ Πανεπιστημίου Αθηνών,
η Ειρήνη Βοκοτοπούλου, δημοσιογράφος,
και η Εύη Παπαντωνίου, εκπαιδευτικός.

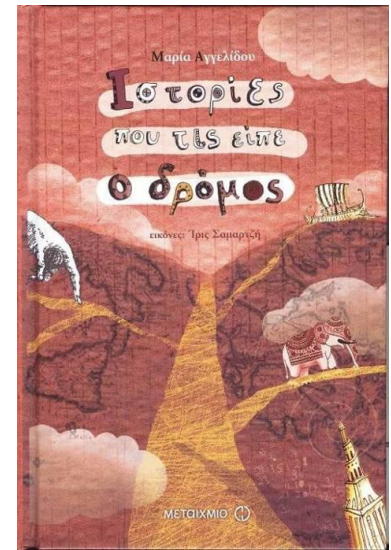
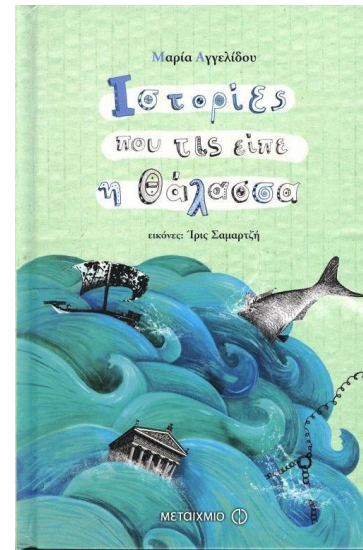
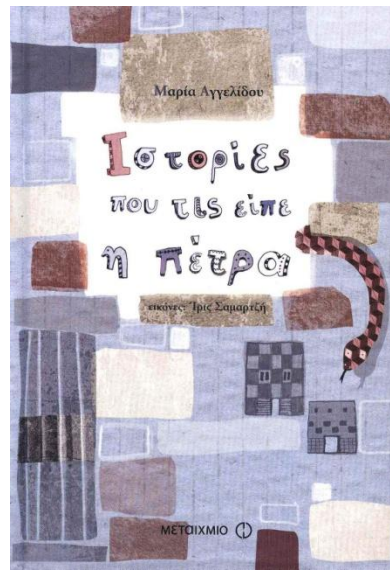
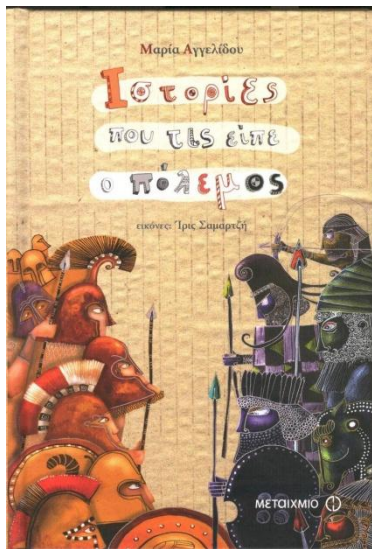
Τις ιστορίες ζωντανεύει ο ηθοποιός Χρήστος Χριστόπουλος.

Συντονίζει η συγγραφέας και κριτικός παιδικής λογοτεχνίας
Μαρίζα Ντεκάστρο.

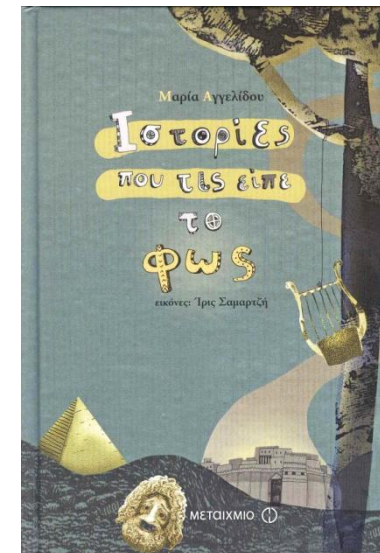
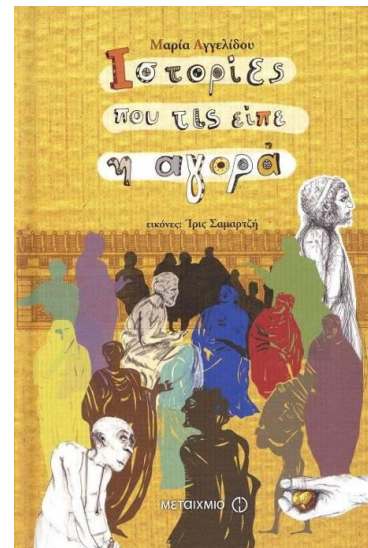
Επισκεφτείτε τον διαδικτυακό μας τόπο www.metaixmio.gr και γίνετε μέλη, κάνοντας την εγγραφή σας τώρα, ώστε να λαμβάνετε νέα για τις εκδηλώσεις μας.

Αγγελική Γιαννικοπούλου
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
ΤΕΑΠΗ, ΕΚΠΑ

aggianik@ecd.uoa.gr

Το είδος με το οποίο καταπιάστηκαν με τόση επιτυχία η Μαρία Αγγελίδου και η Ίρις Σαμαρτζή είναι ιδιαίτερα δύσκολο, αφού συνταιριάζει αυτά που στην κοινή αντίληψη φαντάζουν ασύμβατα: από τη μια τις πικρές αλήθειες της ιστορίας ως επιστήμης, και από την άλλη τα ωραία ψέματα της μυθοπλασίας.

αλλη. Κι ενώ όλα μοιάζουν με την πρώτη ματιά ανεξιχνίαστα, όποιος αφουγκραστεί τις ιστορίες του Πολέμου μαθαίνει να διακρίνει τους λόγους και τις κρυφές αιτίες για ένα σωρό πράγματα. Και παρόλο που τον κατηγορούν πως είναι άδικος, σκληρός πολύ, και το χειρότερο ψεύτης, ξέρει να λέει ιστορίες που μερικές φορές είναι καλύτερες κι απ' τα παραμύθια.

Η νέα αυτή σειρά «ιστορικών παραμυθιών» επιχειρεί να καλύψει μια μεγάλη σε σπουδαιότητα και σε διάρκεια περίοδο της ιστορίας μας, την αρχαιότητα, και να πείσει μικρούς και μεγάλους –ιδίως τους μικρούς!– ότι...

Η Ιστορία δεν είναι μόνο μάθημα!

από 8 ετών

ISBN: 978-960-501-697-5

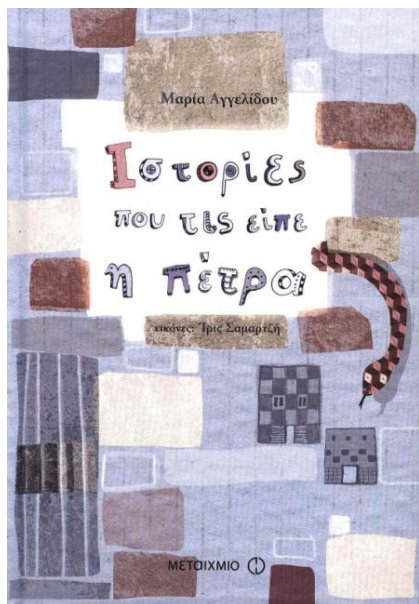

9 789605 016975

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 5697

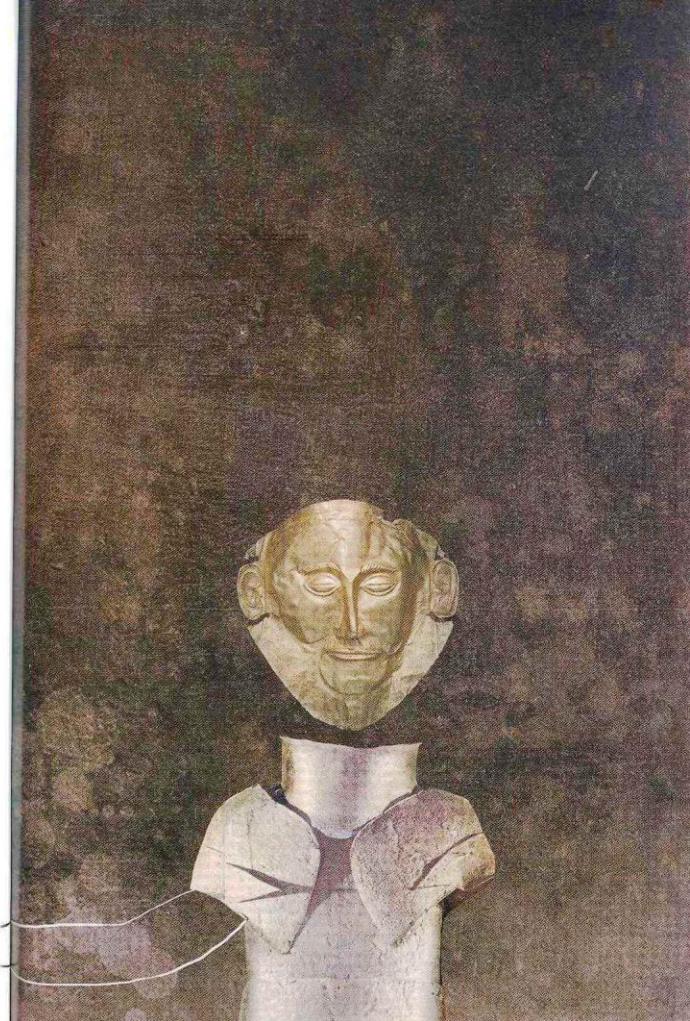
Ιστορικά παραμύθια

Άλλωστε και ο όρος, τον οποίο χρησιμοποίησε η σειρά, «ιστορικά παραμύθια», αναδεικνύει αυτήν την εγγενή δυσκολία όλων των λογοτεχνικών ειδών που κατοικούν στη μεταιχμιακή περιοχή ανάμεσα στο μύθο και την πραγματικότητα (π.χ. θρύλος, ιστορικό μυθιστόρημα).

Ο χαλκός, λοιπόν, ήταν το όπλο τους και η δύναμή τους. Έφτιαχναν μ' αυτόν γάντζους και καρφιά κι αγκίστρια, σπαθιά, μαχαίρια κι ακόντια, μύτες για τα βέλη τους και κούπες για το κρασί τους. Έμαθαν να τον δουλεύουν με φουσερά και με σφυριά και με κοπίδια. Έμαθαν να φτιάχνουν στιλέτα με στολίδια από χρυσάφι κι ασήμι και μάσκες χαμογελαστές από ατόφιο μάλαμα. Έμαθαν να φτιάχνουν κι άλλα πράγματα, πρωτόγνωρα και θαυμάσια: πανοπλίες, που τις φορούσαν οι βασιλιάδες και κανένας δεν μπορούσε να τους πληγώσει! Θώρακες με ζώνες μπροστά και πίσω, με ελάσματα προστατευτικά για τους ώμους, με περιβραχιόνια, με περιλαίμια, με απ' όλα... Άλλο να σας το λέω κι άλλο να τους βλέπετε. Έμαθαν να φτιάχνουν και κράνη φοβερά, που έκρυβαν όλο το κεφάλι του πολεμιστή, μόνο τα μάτια του φαίνονταν – ακόμα και το στόμα το σκέπαζαν με δόντια αγριόχοιρων για να τρομάζει τους εχθρούς. Με τέτοια όπλα δεν είναι ν' απορεί κανείς που συνέχεια πολεμούσαν και συνέχεια νικούσαν.

Γιατί αυτή είναι η ματωμένη αλήθεια: οι Αχαιοί πολεμούσαν, πολεμούσαν ασταμάτητα. Ο πόλεμος

Η άρρηκτη σχέση των λογοτεχνικών ιστορικών κειμένων με την ιστορική αλήθεια είναι εμφανής όχι μόνο λεκτικό κείμενο, αλλά και στις επιλογές της εικονογράφησης, που συχνά παραθέτει τα ίδια τα αρχαιολογικά ευρήματα ως μια μορφή ύψιστης απόδειξης της αλήθειας των αφηγούμενων γεγονότων.

Ο βασιλιάς των Αχαιών ανασυγκροτείται με βάση τα κατάλοιπα του παρελθόντος. Και μόνο όταν αυτά απουσιάζουν, όπως συμβαίνει για παράδειγμα στο χέρι, επιτρέπεται στο σύγχρονο άνθρωπο να συμπληρώσει με τη φαντασία του τα κενά που προέκυψαν. Κατά τρόπο ανάλογο συντίθεται και η ιστορία: στηρίζεται στα ιστορικά κατάλοιπα, τα κενά των οποίων συμπληρώνει η φαντασία.

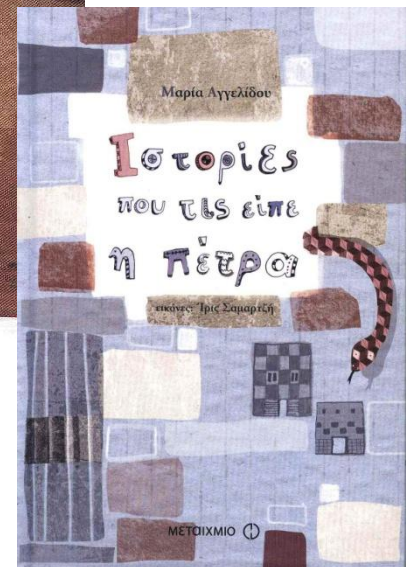

τους νικημένοι. Αλλά τα τείχη τους, που είναι η πιο δοξασμένη από τις ιστορίες της πέτρας, συνεχίζουν να στέκουν αγέρωχα κι ανίκητα, ολόρθα στα κύμα-

42

τα του Χρόνου: στις Μυκήνες και στον Ορχομενό, στη Θήβα και στην Αθήνα, στην Πύλο και στην Τίρυνθα, στη Σπάρτη και στην Ιωλκό.

43

Κι επειδή το ιστορικό λογοτεχνικό κείμενο θέλει να προβάλλει την αλήθεια των γεγονότων, το μέσον που επιλέγει συχνά η οπτική αφήγηση είναι η φωτογραφία ή μια ζωγραφική που την μιμείται. Γιατί ο υψηλός βαθμός πιστευτότητας του μέσου μαρτυρά την αλήθεια των αφηγούμενων γεγονότων.

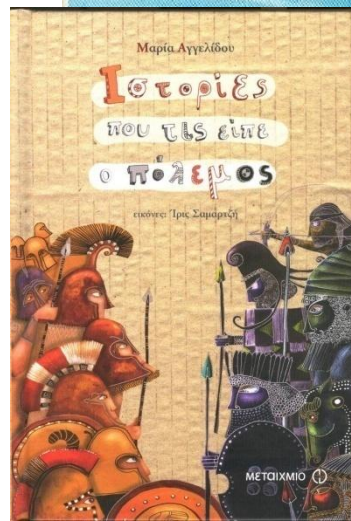
...βουβαζαν λοιπόν, και πνιγονταν.
Το πολύ κακό έγινε. Γιατί κι οι Πέρσες αρχηγοί πολέμησαν γενναία. Είχαν, βλέπετε, τον Μεγάλο Βασιλιά στον θρόνο του να τους κοιτάζει, και δεν τους έπαιρνε να γυρίσουν και να πάρουν δρόμο. Όσο για τους Έλληνες, αυτοί τα είχαν εδώ όλα με το μέρος τους – ακόμα και την προδοσία (που ήταν στημένη και στην πραγματικότητα ήταν παγίδα για

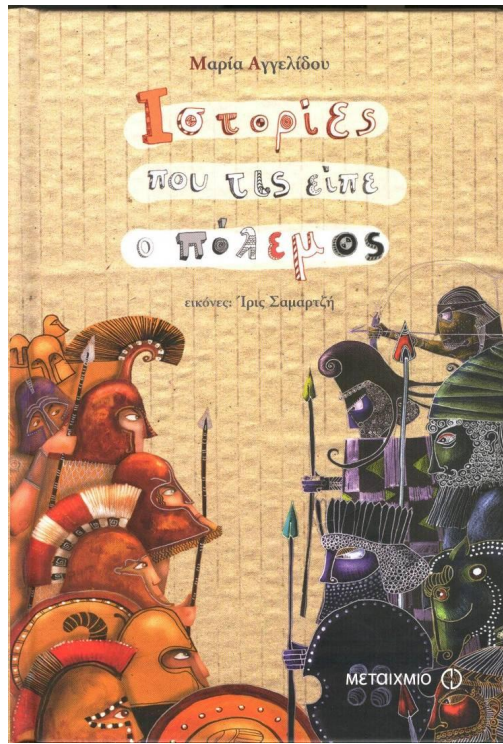

Όμως, η ιστορική λογοτεχνία για παιδιά πρέπει να αντιμετωπίσει και μια ακόμη δυσκολία: Οφείλει να πει την αλήθεια, συχνά αναφορικά με πολύ βάρβαρα επεισόδια (π.χ. γενοκτονίες) σε ένα ακροατήριο που θεωρείται εξ ορισμού αθώο και 'εύθραυστο'.

Τότε το λεκτικό και το οπτικό κείμενο αφήνουν το στυφό ρεαλιστικό τους τόνο και μιλούν για τον τρόμο και το τραύμα με τρόπο λιγότερο φρικιαστικό, όχι όμως και λιγότερο αληθινό.

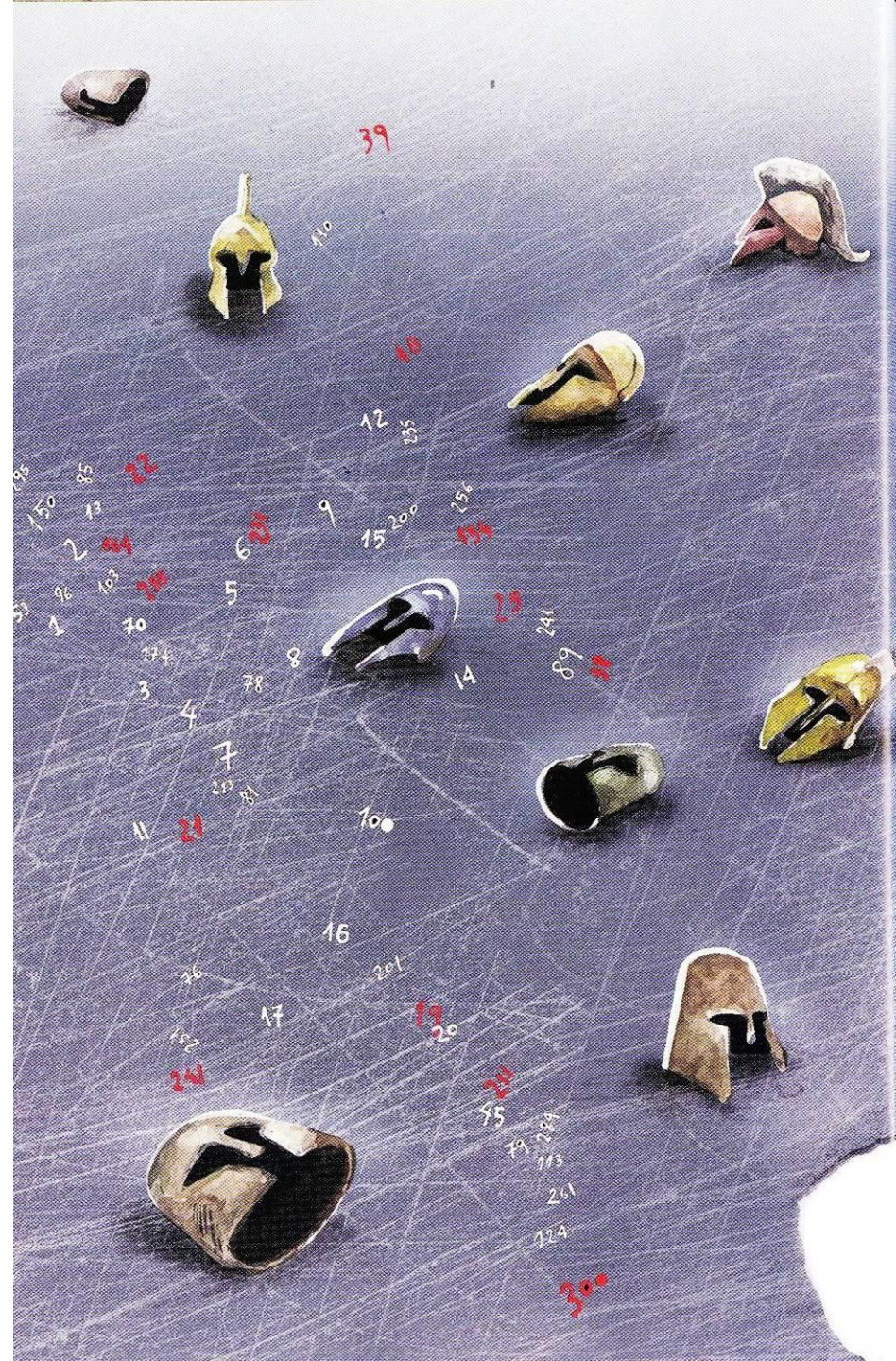
Στη ναυμαχία της Σαλαμίνας, για παράδειγμα, η νίκη ήρθε με το θάνατο χιλιάδων Περσών. Η εικονογράφηση της Σαμαρτζή, υπαινικτική και μινιμαλιστική, εστιάζει στα μαύρα –κυριολεκτικά, εξαιτίας καταγωγής και συμβολικά, εξαιτίας μιας μαύρης μοίρας– χέρια που υψώνονται, σαν ύστατος χαιρετισμός ή σαν διαμαρτυρία, στην επιφάνεια μιας αγριεμένης θάλασσας. Γιατί οι θάλασσες πάντα ταραζονται όταν πρόκειται να καταπιούν ανθρώπους, ακόμη και για να κερδηθεί μια νίκη.

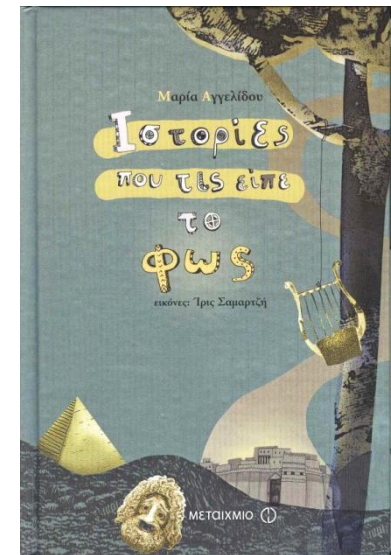
Εξίσου μινιμαλιστική και 'διακριτική' είναι και η εικονογράφηση των νεκρών της μάχης των Θερμοπυλών. Άδειες περικεφαλαίες σπαρμένες στο πεδίο της μάχης υπαινίσσονται το θάνατο των στρατιωτών. Δίπλα τους νούμερα, από το ένα μέχρι το τριακόσια.

Άλλωστε αυτό δεν γίνεται πάντοτε στον πόλεμο; Πατεράδες και σύζυγοι, άντρες με σάρκα και αίμα μετατρέπονται σε απλούς αριθμούς: τόσοι νεκροί και άλλοι τόσοι τραυματίες.

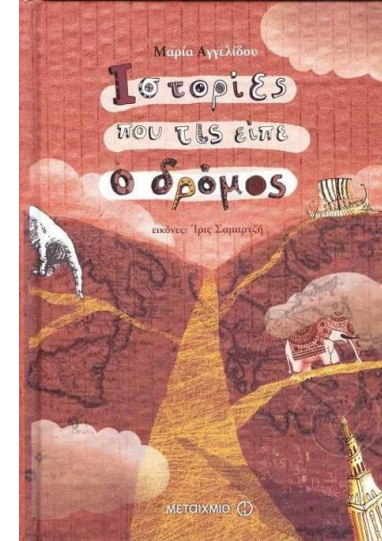
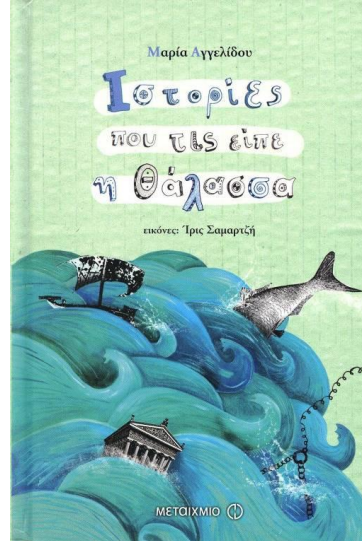
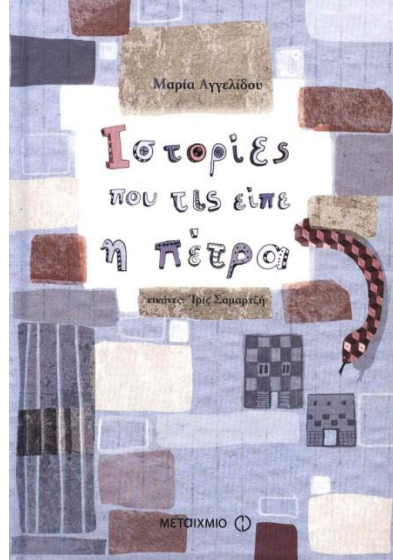
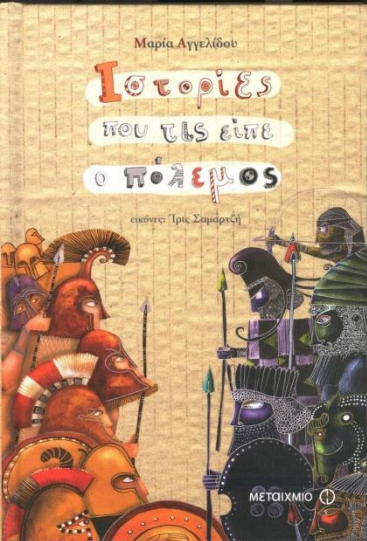
Κι ενώ οι ήρωες των Αχαιών περίμεναν στα σκοτεινά να έρθει η νύχτα κι η ώρα της μάχης τους, η ώρα της νίκης τους, η ανυπόμονη χαρά της ειρήνης σκότισε τα μυαλά των Τρώων. Και τους ξεγέλασε, γιατί ήθελαν να ξεγελαστούν. Πού ακούστηκε να φεύγει ο εχθρός και ν' αφήνει άλογο ξύλινο, μεγάλο σαν καράβι, έξω από τα τείχη της πόλης, χάρισμα, λέει, στην Αθηνά; Που ως εκείνη την ώρα δεν του είχε χαρίσει τη νίκη; Δεν έπρεπε κι αυτοί να υποψιαστούν; Αλλά έτσι είναι η χαρά: ανυπόμονη. Και συχνά στραβώνει τους ανθρώπους. Έτσι στραβώθηκαν κι οι Τρώες και έσπρωξαν, τράβηξαν, έμπασαν το Άλογο μέσα στα τείχη τους. Με τους ήρωες τους αμιλητούς, τους ασάλευτους, τους κρυμμένους μέσα στη σκοτεινή κούφια κοιλιά του.

Ε, τα υπόλοιπα είναι γνωστά... Οι Αχαιοί, που είχαν ήδη κάψει το στρατόπεδό τους κι είχαν μπει στα καράβια τους κι είχαν φύγει

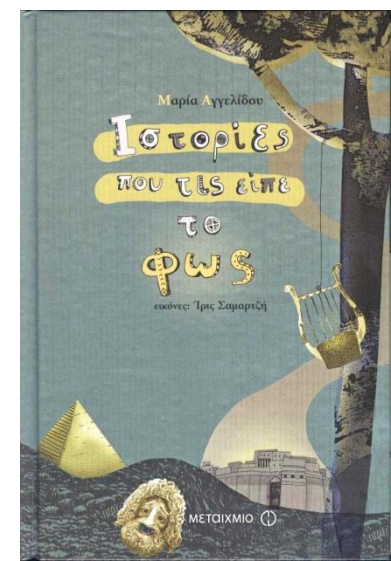
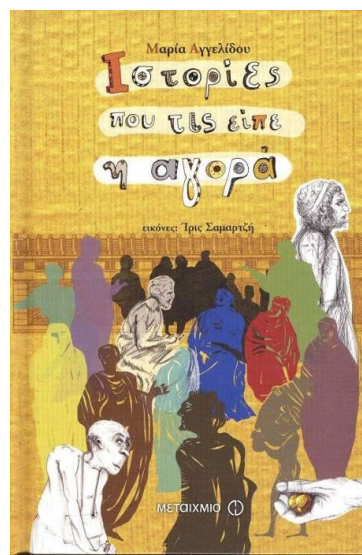
Ακόμη, όταν η Ιστορία απευθύνεται σε παιδιά, τα προσεγγίζει καλύτερα όταν μιλά στη γλώσσα τους. Συμβαίνει στην εικονογράφηση του δούρειου ίππου, που υιοθετεί την τεχνική του 'διανοητικού ρεαλισμού', πολύ συχνή στα παιδικά ιχνογραφήματα. Γνωστά τα διαφανή σπίτια που ζωγραφίζουν τα παιδιά. Απ' έξω μπορείς, σαν μέσα από γυάλινους τοίχους, να δεις τι διαδραματίζεται μέσα στο σπίτι. Και πάντα δίνεται μεγάλη έμφαση στις σημαντικές, για τα παιδιά, λεπτομέρειες. Έτσι από τα σπίτια ενδέχεται να απουσιάζουν πολλά και για μας σημαντικά, αλλά πάντα δίπλα στην εξώπορτα υπάρχει ένα τεράστιο κουδούνι για να μας θυμίζει ότι τα σπίτια υπάρχουν όχι για να απομονωνόμαστε κλεισμένοι μέσα σε αυτά, αλλά για να δεχόμαστε φίλους.

Ο διάφανος Δούρειος Ίππος αποκαλύπτει στον αναγνώστη-θεατή το περιεχόμενό του τονίζοντας περισσότερο τα μάτια των Ελλήνων στρατιωτών, που ανοιγμένα διάπλατα περιμένουν την ώρα της επίθεσης.

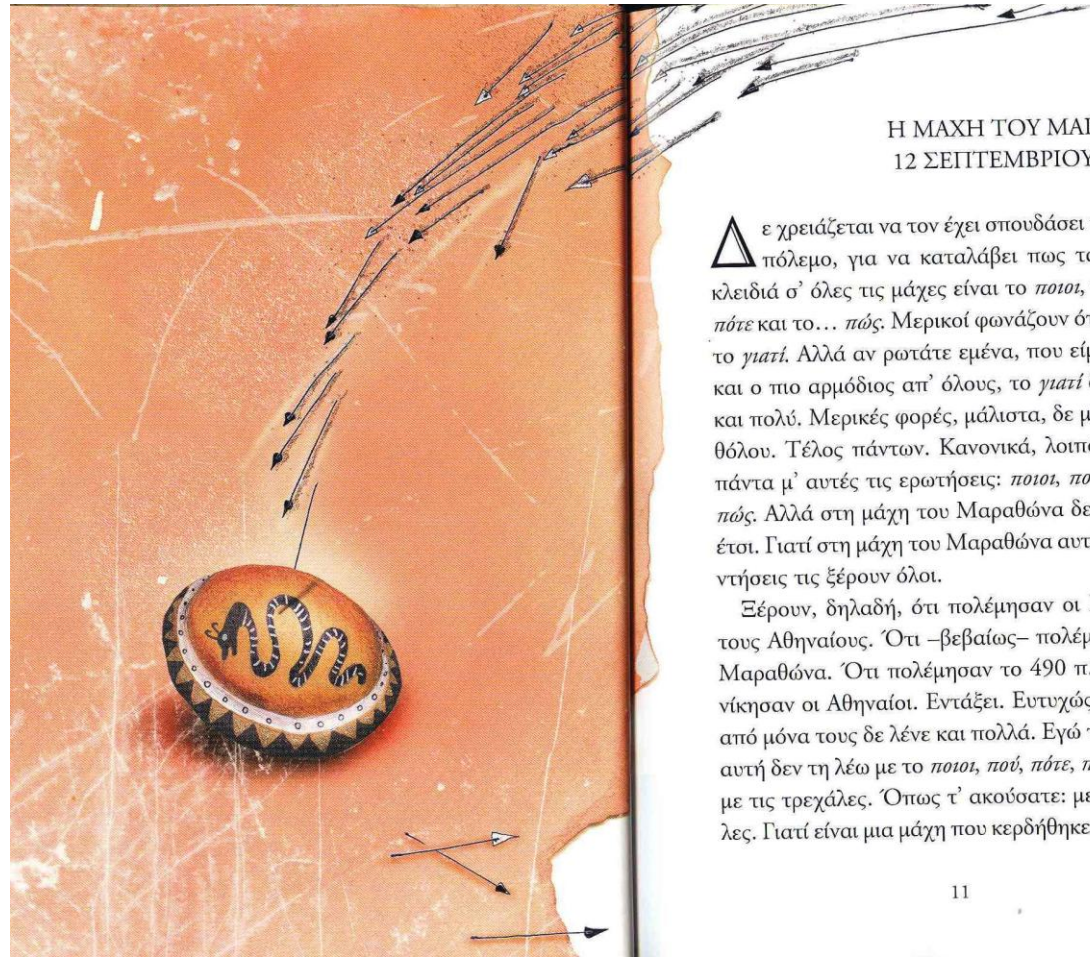
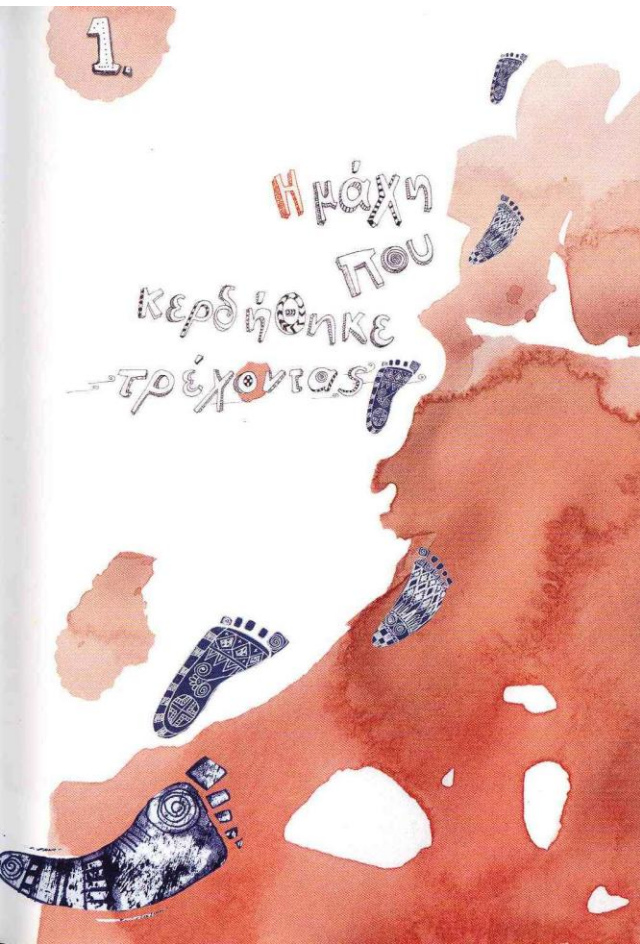
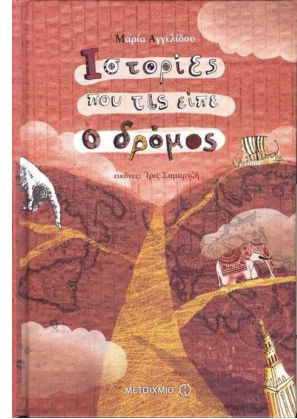
Αξίζει να αναφερθεί ότι η ιστορική λογοτεχνία αποτελεί ένα κομμάτι της 'Δημόσιας ιστορίας' (Public History), όπως συνηθίζουμε πλέον να αποκαλούμε την άτυπη μορφή γνώσης που προέρχεται από τη γενικότερη κουλτούρα (π.χ. κινηματογράφος, ιστορικές επετείους, διαδίκτυο, μουσική) και επηρεάζει την άποψή μας για τα ιστορικά γεγονότα και τη συγκρότηση της ιστορικής συνείδησης.

Και παρά την κοινή αντίληψη που θέλει την Ιστορία να στέκεται στον αντίποδα της μυθοπλασίας, οι δυο τους, ως αφηγηματικές κατασκευές, έχουν πολλά κοινά σημεία:

Όπως σε κάθε αφηγηματικό κείμενο υπάρχει το **θέμα**. Στα βιβλία των Αγγελίδου & Σαμαρτζή το θέμα είναι η ελληνική αρχαιότητα.

Επιπλέον, υπάρχει η **πλοκή**, δηλαδή το σενάριο, ο τρόπος που πλέκονται τα γεγονότα. Και επειδή ποτέ δεν είναι δυνατόν να υπάρξει χώρος για όλα τα γεγονότα, πάντα στην Ιστορία/ιστορία γίνεται μια επιλογή. Και ακριβώς εδώ οι διαφορετικές εποχές, οι διαφορετικοί δημιουργοί και οι διαφορετικές ιδεολογικές θέσεις καταλήγουν σε διαφορετικές επιλογές.

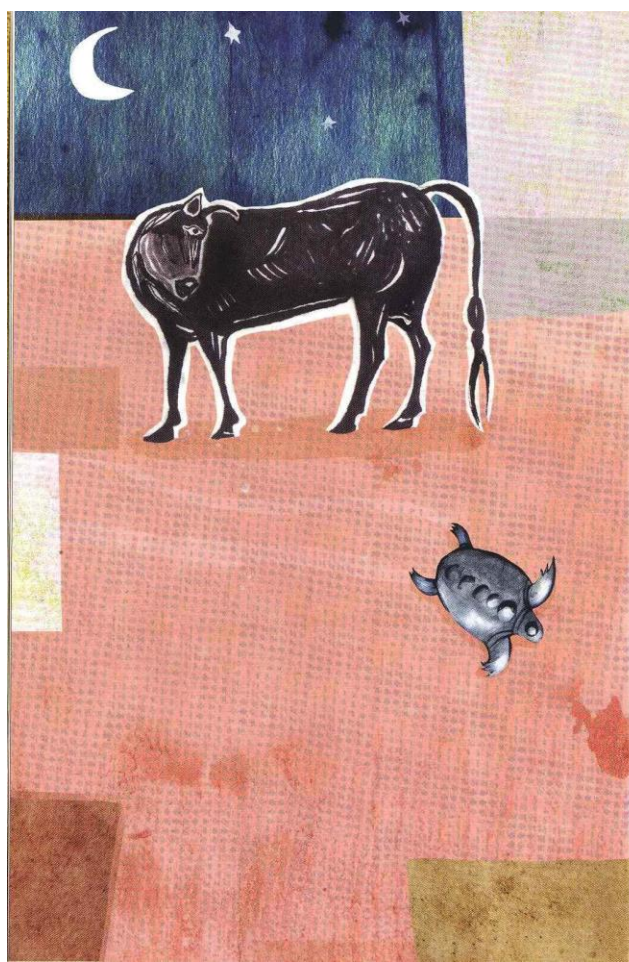
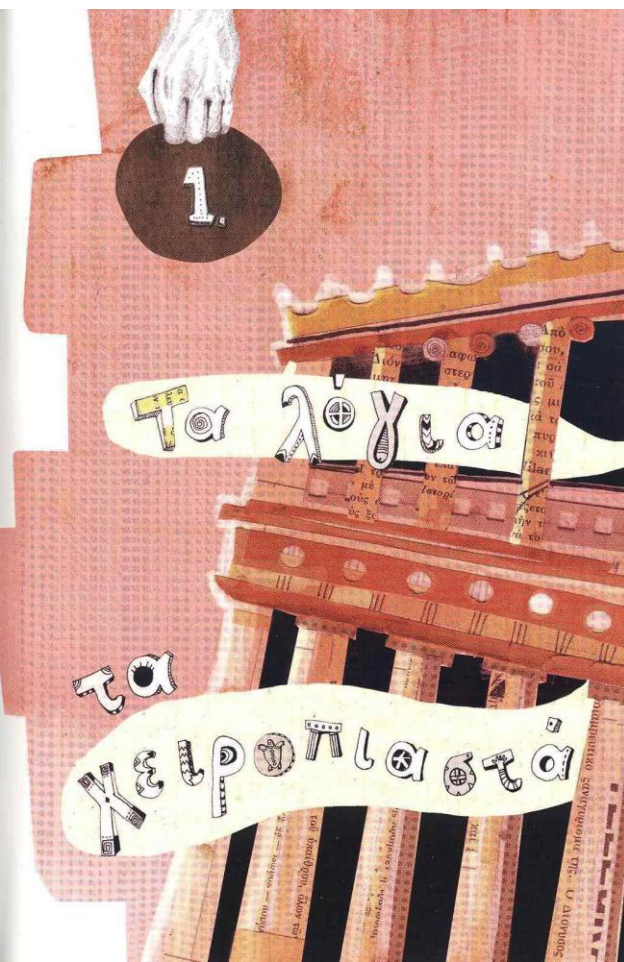
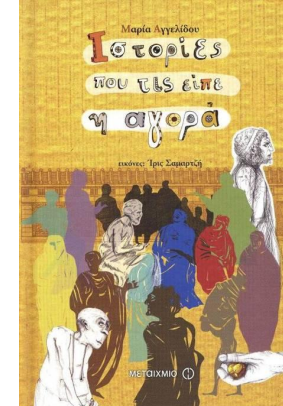
Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ 12 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 490 π.Χ.

Δε χρειάζεται να τον έχει σπουδάσει κανείς τον πόλεμο, για να καταλάβει πως τα τέσσερα κλειδιά σ' όλες τις μάχες είναι το *ποιος*, το *πού*, το *πότε* και το... *πώς*. Μερικοί φωνάζουν ότι είναι και το *γιατί*. Αλλά αν ρωτάτε εμένα, που είμαι βέβαια και ο πιο αρμόδιος απ' όλους, το *γιατί* δε μετράει και πολύ. Μερικές φορές, μάλιστα, δε μετράει καθόλου. Τέλος πάντων. Κανονικά, λοιπόν, αρχίζω πάντα μ' αυτές τις ερωτήσεις: *ποιος*, *πού*, *πότε* και *πώς*. Αλλά στη μάχη του Μαραθώνα δε θ' αρχίσω έτσι. Γιατί στη μάχη του Μαραθώνα αυτές τις απαντήσεις τις ξέρουν όλοι.

Ξέρουν, δηλαδή, ότι πολέμησαν οι Πέρσες με τους Αθηναίους. Ότι –βεβαίως– πολέμησαν στον Μαραθώνα. Ότι πολέμησαν το 490 π.Χ. Και ότι νίκησαν οι Αθηναίοι. Εντάξει. Ευτυχώς. Μα αυτά από μόνα τους δε λένε και πολλά. Εγώ την ιστορία αυτή δεν τη λέω με το *ποιος*, *πού*, *πότε*, *πώς*. Τη λέω με τις τρεχάλες. Όπως τ' ακούσατε: με τις τρεχάλες. Γιατί είναι μια μάχη που κερδήθηκε τρέχοντας.

Παλιότερα υπήρχε η αντίληψη ότι η ιστορία είναι μία και τα γεγονότα που αξίζει να γίνουν αντικείμενο αφήγησης είναι εντελώς συγκεκριμένα. Συνήθως, αυτά περιορίζονταν στις πολεμικές συρράξεις και σε όσα συνδέονταν με μεγάλους στρατηλάτες και ισχυρούς κυβερνήτες.

Η Αγγελίδου φαίνεται να υποστηρίζει μια διαφορετική άποψη και να προτιμά, αντί της μίας Ιστορίας τις πολλές ιστορίες. Έτσι, εκτός από την ιστορία των πολέμων και των μαχών, υπάρχει η οικονομική ιστορία, η ιστορία της αρχιτεκτονικής, η ιστορία των εφευρέσεων,

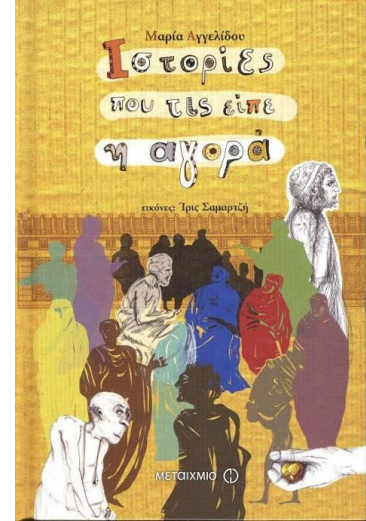
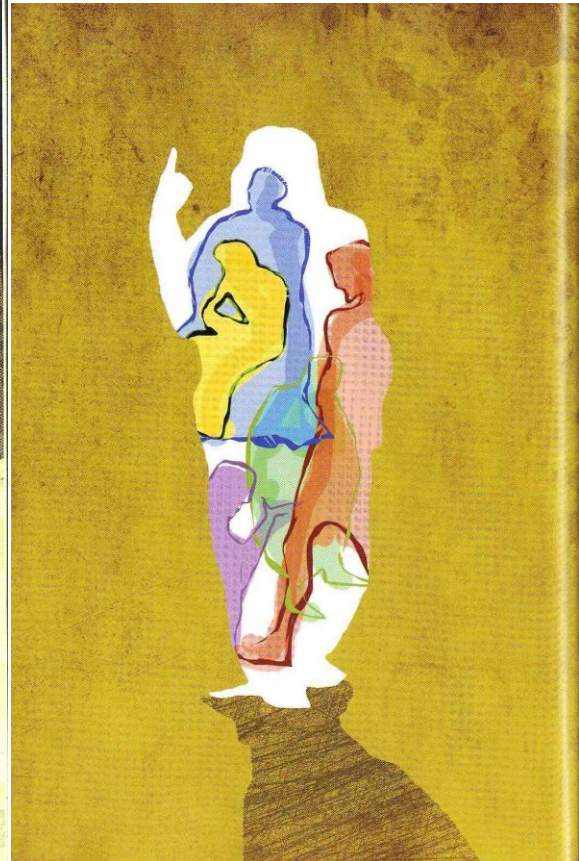
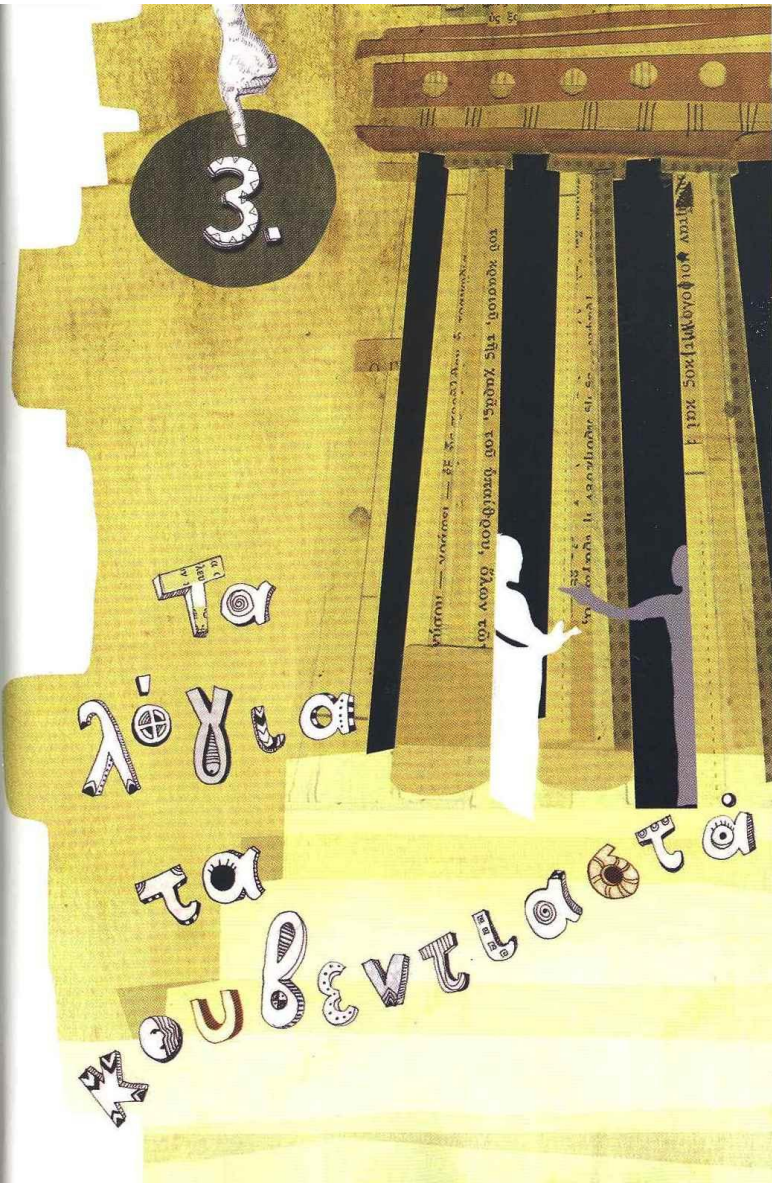
ΦΕΙΔΩΝ

Τέλη 8ου αιώνα π.Χ.

Πολλά γράμματα μπορεί να μην ξέρω εγώ και με τους σοφούς δε θα με βάλετε. Ούτε που με δέχονται ούτε που τους αντέχω. Ακαταλαβίστικα μιλάνε, βρε παιδί μου. Στριμμένα κόμπο και δύσκολα. Τα βαριέμαι τα λόγια τους. Εγώ προτιμώ τα λόγια τα καθαρά, τα στρωτά, να καταλαβαίνουμε τι λέμε. Άμα δε σε καταλαβαίνει ο άλλος, τι θέλεις και μιλάς; Όχι ότι δεν την ξέρω την ιστορία μου... Και την ιστορία μου την ξέρω και την αριθμητικούλα μου την ξέρω, κι απ' όλα... Άσε που κατέχω και κάτι μυστικά, που ούτε οι πιο σοφοί από τους σοφούς καθηγητάδες δεν τα υποψιάζονται... Γιατί στην Αγορά όλα τα βλέπεις, όλα τ' ακούς, όλα τα πιάνεις στο χέρι σου. Δε χωράνε σιχασιές και μη μου άπτου. Έτσι είναι. Στην Αγορά μαζεύεται ο κόσμος όλος! Μα όλος, λέω! Κάθε καρυδιάς καρύδι...

Και, αν νομίζετε πως έρχονται εδώ για το χρήμα, εντάξει... δε λέω, είναι και το χρήμα, αλλά δεν είναι αυτό η κύρια αιτία. Το χρήμα είναι η δεύτερη, η

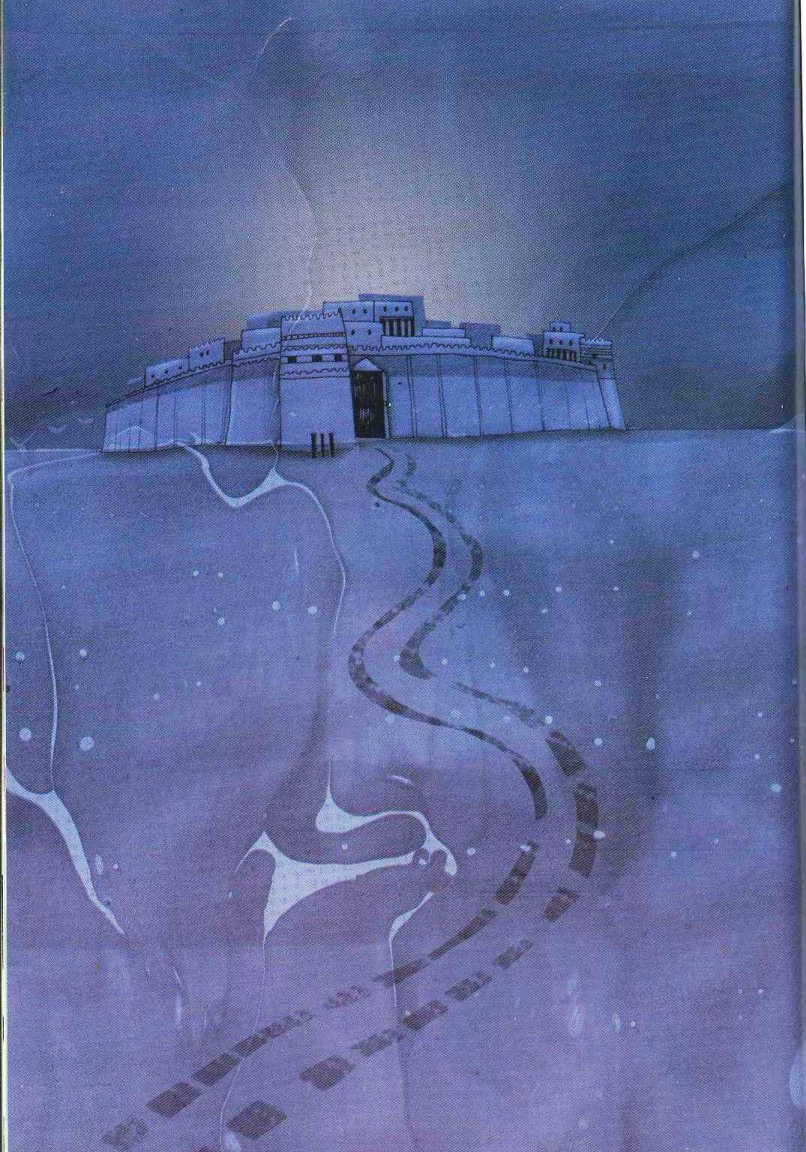
και φυσικά η ιστορία των ιδεών και του πολιτισμού (δες την ιστορία του Σωκράτη).

ΣΩΚΡΑΤΗΣ
469-399 π.Χ.

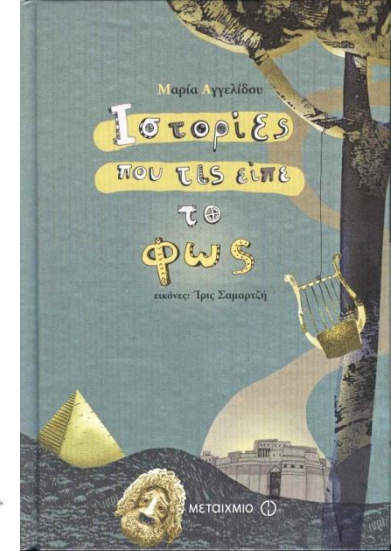
Όταν άκουσαν οι άλλοι ότι θα πω την ιστορία του Σωκράτη, πέσανε να με φάνε! Δεν είναι για σένα αυτά και κοντά τα χέρια σου, μην τον πιάνεις στο στόμα σου και μην καταπάνεσαι με πράγματα που δεν τα καταλαβαίνεις, άσε να μιλήσει κανένας άλλος, που να ξέρει και πέντε γράμματα... Τέτοια! Που είναι ο Σοφός των Σοφών! Ο Πρώτος των Πρώτων! Ο Μεγαλύτερος Δάσκαλος! Πού να τον καταλάβεις εσύ; Εδώ δεν τον καταλαβαίνουν άλλοι κι άλλοι, πάνσοφοι και δάσκαλοι και επιστήμονες τρανοί και μυαλά τεράστια! Και θα 'ρθεις εσύ... Εσύ! Να μας μιλήσεις για τον Πατέρα της Φιλοσοφίας;!

Ναι, εγώ θα την πω αυτή την ιστορία. Διότι είναι δικιά μου. Διότι την ξέρω όπως δεν την ξέρει άλλος κανείς. Μπορεί εγώ να μην τα καταλάβαινα όλα όσα έλεγε ο Σωκράτης. Τι λέω; Ούτε τα μισά, ούτε τα μισά των μισών δεν καταλάβαινα. Το παραδέχομαι. Αλλά εγώ τον αγαπούσα τον Δάσκαλο – κι

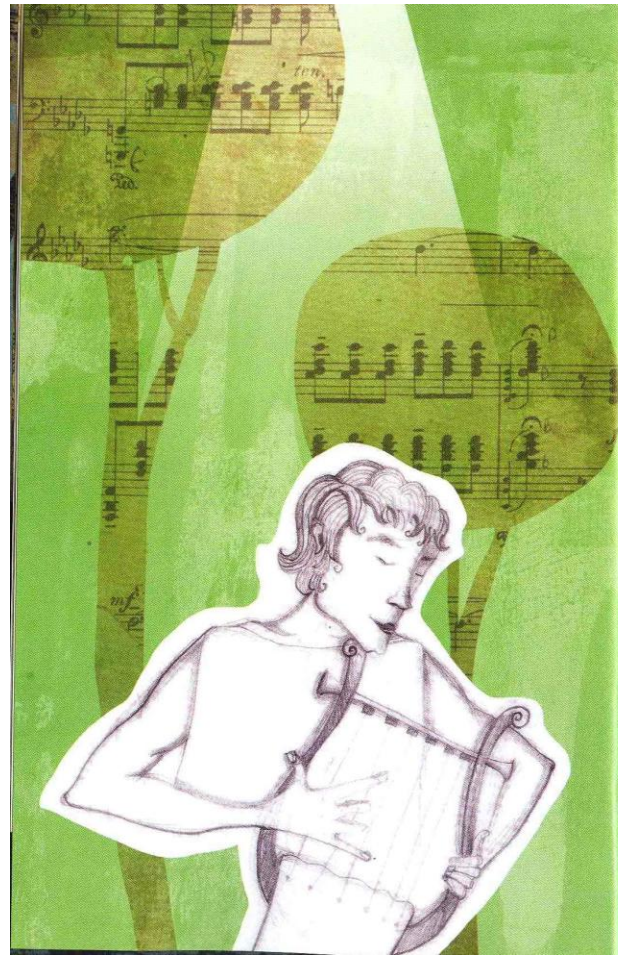
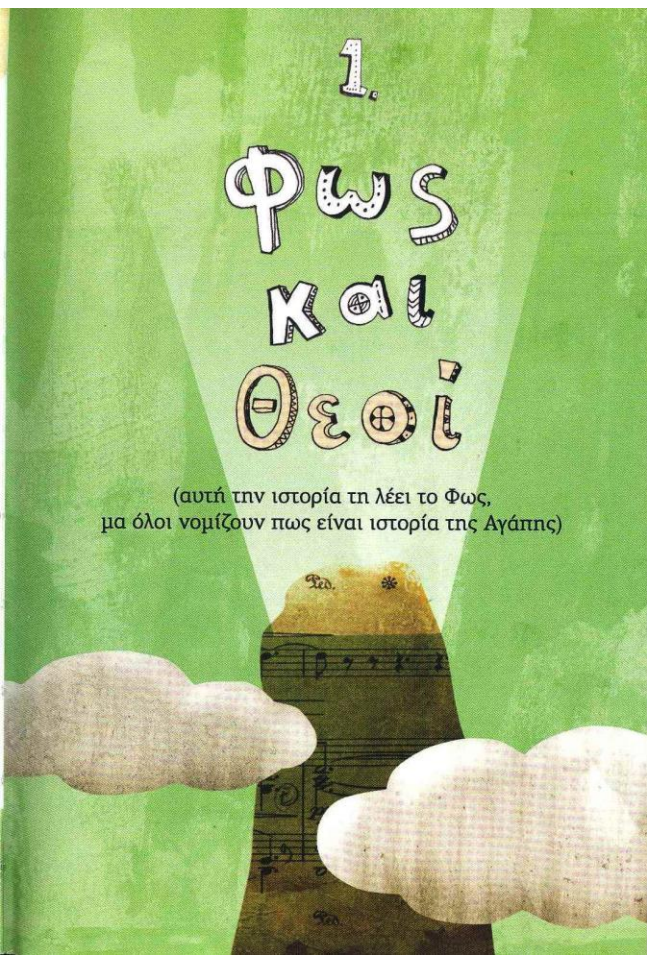
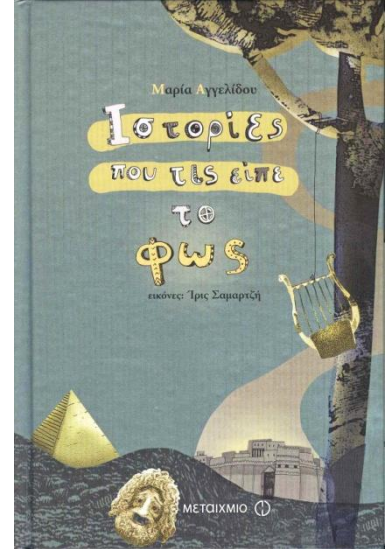
ΝΥΚΤΟΜΑΧΙΑ
Τροίας Άλωση, 1209 π.Χ.

Εγώ τα βλέπω όλα. Όλα! Μα μη φανταστείτε πως μ' αρέσουν και όλα. Όχι, κάθε άλλο. Υπάρχουν μάχες που τις βλέπω και τις καμαρώνω και δοξάζομαι. Υπάρχουν, όμως, κι άλλες που καθόλου δε μ' αρέσουν. Τις βλέπω, αλλά δε θέλω που τις βλέπω. Δε θέλω. Τις βλέπω, γιατί είναι η δουλειά μου. Τις βλέπω γιατί γίνονται όλες μέρα – στην αρχή τουλάχιστον, που οι άνθρωποι δεν είχαν όπλα πανίσχυρα να βλέπουν και στο σκοτάδι, όλες τις μάχες τους μέρα τις έκαναν, για να βλέπουν ο ένας τον άλλον και να σκοτώνονται στα σίγουρα. Αλλά, αν τους ανθρώπους τους έφτανε να κάνουν τους πολέμους τους μέρα, νομίζετε πως οι ήρωες χόρταιναν και ησύχαζαν; Όχι. Οι ήρωες, αυτοί που είχαν τον πόλεμο δουλειά τους, αν το μπορούσαν κι αν έβρισκαν στρατιώτες πρόθυμους, θα πολεμούσαν μέρα νύχτα. Γι' αυτό κι από πολύ παλιά, από τον πρώτο πόλεμο όπου μόνο ήρωες πήραν μέρος, αυτόν που κράτησε δέκα ολόκληρα χρόνια και πολέμησαν σ' αυτόν πλάι πλάι (ή έστω πάνω κάτω) θεοί και

Η ιστορία μάλιστα της Αγγελίδου δεν περιορίζεται μόνο σε αυτά που θα λέγαμε ιστορικά γεγονότα, καθώς δε διστάζει να διηγηθεί, μαζί με τα πραγματικά γεγονότα, και άλλα που χάνονται στην ομιχλώδη περιοχή του θρύλου –όπως για παράδειγμα τον Τρωικό πόλεμο.

Και άλλες φορές πάλι αναφέρεται σε καθαρώς μυθικά γεγονότα. Όπως στην ιστορία του θεού Απόλλωνα, η οποία μάλιστα παρατίθεται σε ένα βιβλίο αφιερωμένο στο Φως, το στοιχείο που μετωνυμικά συνδέεται πάντοτε με τη γνώση και την αλήθεια.

ΠΡΙΝ ΑΡΧΙΣΕΙ ΤΟ ΜΕΤΡΗΜΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

Σ' αυτό τον τόπο είμαστε πολλοί. Πολλοί και διάφοροι. Μικροί και μεγάλοι. Άντρες και γυναίκες. Νέοι, γέροι και παιδιά. Θεοί όλοι. Κι όλοι υπάρχουν αγκαλιά με το φως. Άλλος το 'χει όπλο στο χέρι του, άλλη το ντύνεται, άλλος το κλέβει, άλλη το μιλάει κι άλλος το τραγουδάει. Άλλος το κουβαλάει κάθε μέρα πέρα δώθε στον ουρανό. Άλλος το παντρεύεται κι άλλος το λαχταράει και το κλαίει. Κανένας και καμιά δεν υπάρχει χώρα του, χωρίς το φως, μακριά του. Οι αιωνίως χαρούμενοι θεοί, δικοί του. Οι αιωνίως λυπημένες θεές, δικές του. Ακόμα κι οι θεοί οι κλέφτες, οι μισοκρυμμένοι, οι πότε πότε αόρατοι και οι μονίμως αόρατοι, οι λαμπεροί κι οι σκοτεινοί, δικοί του κι αυτοί. Οι θεοί σ' αυτό τον τόπο το 'χουν μέσα τους ανακατεμένο το φως και το σκοτάδι. Ακριβώς σαν τους ανθρώπους. Κι ακριβώς σαν τους ανθρώπους είναι όλοι έξω, στον δρόμο. Κάπου πάνε, από κάπου έρχονται, συνέχεια τριγυρίζουν και ποτέ δεν κάθονται σ' αυγά τους. Άλλοι πάνε πάνω κάτω, σαν την Περσεφόνη, από τον Άδη στη λιακάδα και ξανά

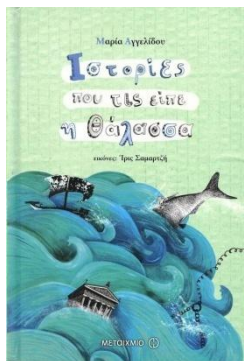
Mythistory

The Making of a Modern Historiography

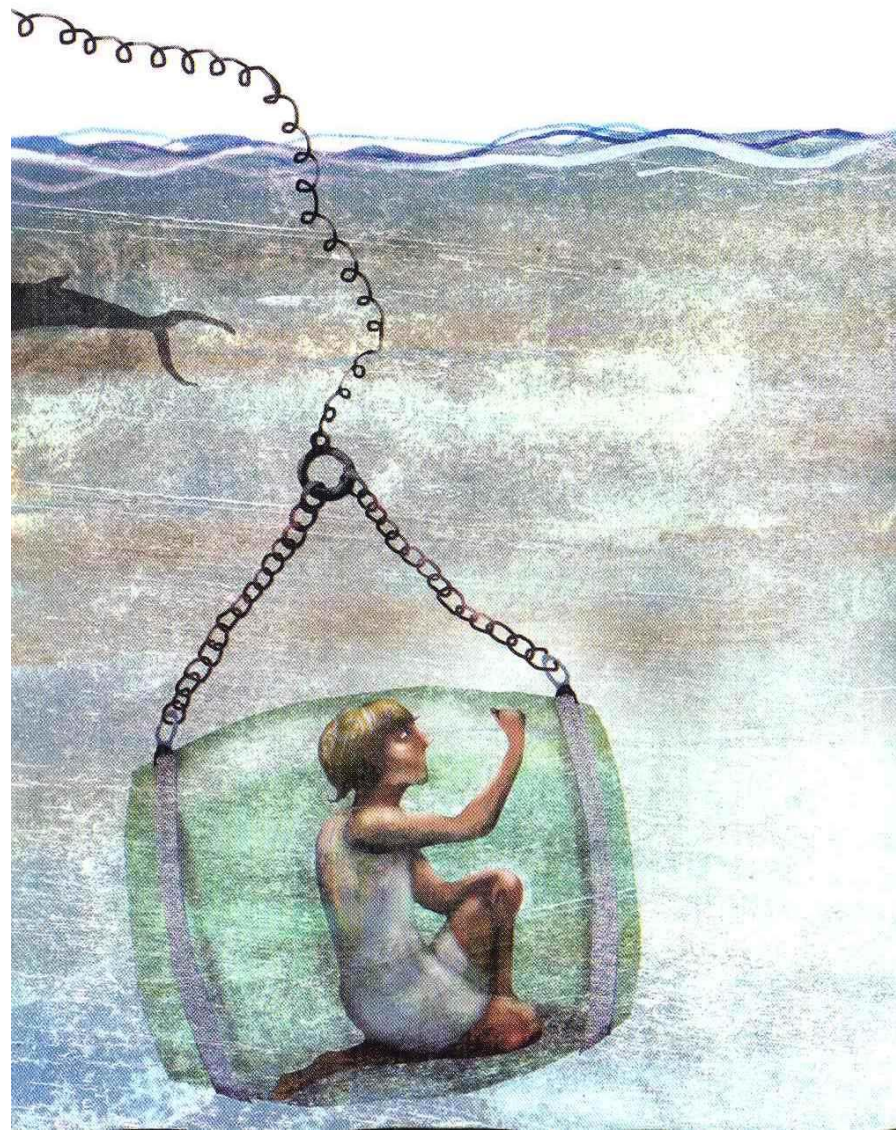
JOSEPH MALI

Η τάση είναι γνωστή με το συγκρητικό όρο *mythistory*, που προέρχεται από ένα κράμα των λέξεων *μύθος* (*myth*) και *ιστορία* (*history*). Διατείνεται ότι στη γνώση του παρελθόντος δεν συνεισφέρει μόνο η μελέτη των πηγών που αποκαλύπτουν τι έγινε πάνω στη γη, αλλά και οι μύθοι των λαών που φανερώνουν τι συμβαίνει μέσα στις ψυχές των ανθρώπων. Και ίσως μάλιστα αυτοί να είναι πιο αποτελεσματικοί, μιας και με αυτόν τον τρόπο ο αναγνώστης είναι σε θέση να γνωρίσει καλύτερα έναν λαό. Οι μύθοι και οι παραδόσεις, αποκαλύπτουν την εσωτερική πραγματικότητα των ανθρώπων και φανερώνουν τις πιο βαθιές τους αλήθειες.

Αυτή την ιστορία κανονικά δεν τη λέω εγώ. Τη λέει ο Πόλεμος. Αλλά δεν αντέχω και πότε πότε του την παίρνω μέσα από τα χέρια. Δεν τον πειράζει – έτσι κι αλλιώς έχει τις περισσότερες. Και πάντως δεν είναι και τελείως άσχετο μ' εμένα αυτό το κατόρθωμα του Αλέξανδρου. Θα μου πείτε, τι σχέση μπορεί να 'χει ένας βουνίσκος με τη θάλασσα; Κι όμως... Τι σχέση μπορεί να 'χει με τα καράβια τα πολεμικά ένας στρατηλάτης, που ήφερε να πολεμάει μόνο πεζός και καβάλα στο άλογο; Κι όμως... Αφού και τον στρατό του τον πέρασε στην Ασία από τον Ελλήσποντο, φτιάχνοντας γέφυρα, και στόλο δεν είχε ούτε για δείγμα... Κι όμως... Τι σχέση μπορεί να 'χει με τα βαθιά αρμυρά νερά και τα κύματα τα πελώρια ένας κατακτητής που γυρίζει την πλάτη του στη θάλασσα, δεν καταδέχεται να βάλει στο μάτι τα μεγάλα νησιά της προς τα νότια, τα σπουδαία λιμάνια της προς τα δυτικά, τους καλοτάξιδους δρόμους της ακόμα δυτικότερα, και ορμάει με το κεφάλι στις στέπες και στις ερήμους και

φλά ζούνε. Εκεί που άνθρωπος δεν είχε πατήσει ποτέ το πόδι του. Και βρήκε το αδύνατο σημείο του τείχους. Και έριξε δύτες με άλλα γυάλινα βαρέλια

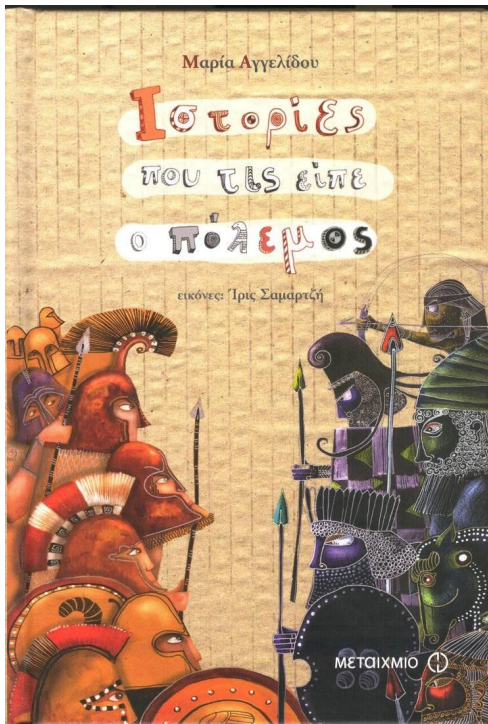
Γι' αυτό και η Μαρία Αγγελίδου, όταν μιλά για την πολιορκία της Τυρού από τον Αλέξανδρο, επιλέγει να διηγηθεί έναν θρύλο για τον ατρόμητο Μακεδόνα που κατέβηκε στο βυθό με ένα γυάλινο βαρέλι για να εξετάσει τα τείχη και να ανακαλύψει κάποιο τρωτό σημείο, που θα μπορούσε να τον οδηγήσει μέσα στην πολιορκημένη πόλη.

Άλλωστε η Μαρία Αγγελίδου φαίνεται να πιστεύει ότι ο χρόνος καταξιώνει ένα ιστορικό γεγονός ή πρόσωπο, όταν του επιτρέπει να περάσει από την πραγματικότητα στο μύθο, και να γίνει θρύλος πυροδοτώντας τη λαϊκή φαντασία.

Όπως ακριβώς συνέβη στον Αλέξανδρο που απέκτησε μια αδελφή, αθάνατη και γοργόνα και έφτασε μέχρι το λαϊκό θέατρο σκιών προκειμένου να σκοτώσει το καταραμένο φίδι.

Μα ο Αλέξανδρος δε θα 'ταν Αλέξανδρος αν άφηνε έναν χάρτη να τον σταματήσει! Τι είναι ένας χάρτης; Βήματα μετρημένα είναι. Τι τον εμπόδιζε να ξαναμετρήσει τα βήματά του; Και τα βήματα των στρατιωτών του; Θα έφτιαχνε καινούριους χάρτες λοιπόν. Και θα προχωρούσε σε μέρη με πιο παράξενα ονόματα, πέρα από τη Μηδία και την Περσία. Στη Δραγκιανή και στη Γεδρωσία, στη Βακτριανή και στη Σογδιανή και στην Παρθία και στην Αραχωσία – και στη Βαβυλώνα.

Δεν μπορεί να τον κατηγορήσει κανείς ότι τους ξεγέλασε τους άντρες του. Τους μίλησε ανοιχτά και τους είπε την καθαρή αλήθεια: Δε γυρίζω πίσω. Όποιος από σας θέλει, τον πληρώνω εδώ και τώρα και φεύγει για Μακεδονία. Όποιος όμως μένει μαζί μου... ε, αυτός θα πάρει τον κόσμο όλο δικό του! Κι από τους ξεθεωμένους εκείνους άντρες, που είχαν τρία, τέσσερα χρόνια να δουν τους δικούς τους, που κόντευαν να ξεχάσουν τη γλώσσα τους, που είχαν σιχαθεί τον πόλεμο κι άλλη μάχη δεν ήθελαν να ξαναδώσουν, ούτε ένας δεν έφυγε. Έμειναν όλοι. Και προχώρησαν.

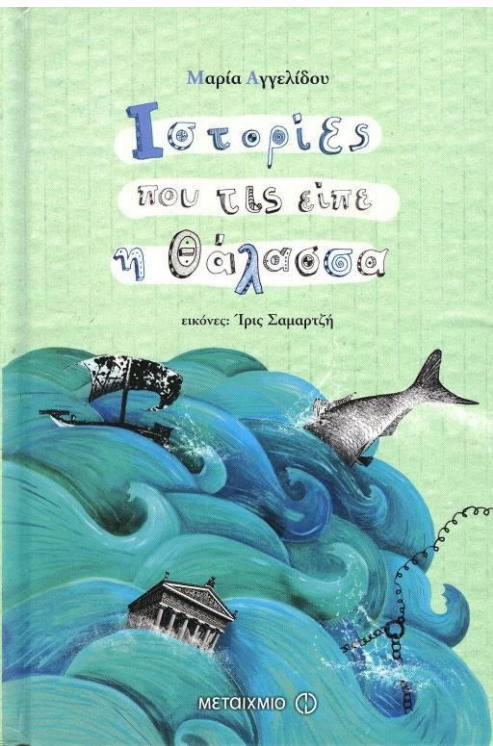
Τα Γαυγάμηλα δεν ήταν η τελευταία μάχη. Ήταν η πρώτη από πολλές άλλες.

Από την άλλη, Ιστορία και μυθοπλασία αναφέρονται σε **χαρακτήρες**.

Και έχει πραγματικά ενδιαφέρον πώς η Ίρις Σαμαρτζή αποτυπώνει τους λογοτεχνικούς ήρωες, που είναι συγχρόνως και ιστορικά πρόσωπα, επιλέγοντας αρκετές φορές να μιλήσει μεταφορικά για τη δράση και την προσωπικότητά τους.

Ο Αλέξανδρος είναι κατακτητής, γι' αυτό και παρουσιάζεται να κατευθύνεται προς τον χάρτη του τότε γνωστού κόσμου.

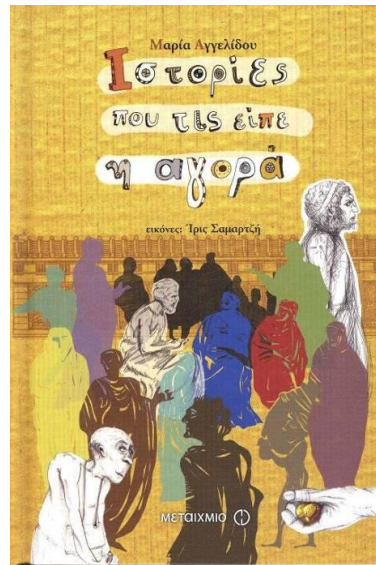
τη μία πόλη μετά την άλλη. Ξέρω όμως, ας μην κουραζόμ
σιλιάς όπου φύγει φύγει. Ούτ

του στα χέρια το
γυναίκα του και
θηκε να πολεμήσ
φεύγει,
αυτοκρ
πιο βαθ
στις στέπερ
μπόσιους βασιλιά
βαίνω. Κάτσε, βρε!
να πάρεις πίσω τη
φεύγεις ύστε
κάμπος σου
Ο Αλέξανδ

τον έστρωσε αμέ
έτρεξε πίσω του. Κι εδώ
θέλω να σας πω.

γραμ

Όμως, έντονη η έννοια του κατακτητή φαίνεται σε αυτήν την εικόνα, όπου ο Αλέξανδρος 'κουβαλά' πάνω του τις χώρες που έχει ήδη κατακτήσει, ενώ το προτεταμένο του δάκτυλο φανερώνει ότι η πορεία του δεν σταματά εδώ.

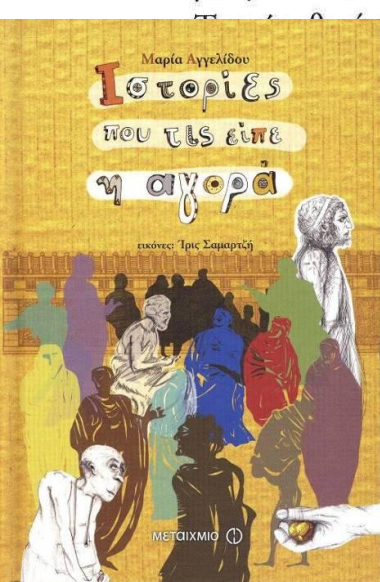

έχει αποφασίσει κάτι
ο κάνει χωρίς δεύ-
έντα! Και στις
ο Φίλιππος εί-
ος! Γρήγορος
πή, σίγουρος
ς. Γιατί οι
αυτό ακριβώς
ιυτό είναι το
ς: τα λίγα λό-
πολλά μαραι-
ιβήνουν μπρο-
ίτια σου. Ε, ο
δεν έχει πολ-
τες με κανέ-
λιππος ξέρει
ι το ξέρει με
πολύ λόγια:
όλο.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η απεικόνιση του Φιλίππου, του οποίου η δύναμη τονίζεται όχι μόνο με τη διαφορά μεγέθους ανάμεσα σε αυτόν και τους υπόλοιπους Έλληνες, αλλά και θέσης: Εκείνος βρίσκεται πάντοτε ψηλότερα από τους άλλους, οι οποίοι κάποιες φορές αναγκάζονται να 'βουλευτούν' στη σκιά του.

Απ' όλους τους γιους που απέκτησε ξεχώρισε τον Αλέξανδρο αμέσως. Και τον ετοίμασε για να μπορεί να κρατήσει τον κόσμο όλο στη χούφτα του.

...κι μπορούσε να μάθει ένα αγόρι την ιστορία του. Του έμαθε όσα ήξερε ο ίδιος: να καβαλικεύει, να τολμάει, να ορμάει με τόλμη. Σ' αυτά όλα ο Αλέξανδρος τον μιμήθηκε. Του έμαθε να αποφασίζει να κερδίσει τον κόσμο. Σ' αυτά επίσης ο Αλέξανδρος επέρασε τον πατέρα του. Αν ο Φίλιππος πήγε στην Ελλάδα, ο Αλέξανδρος κατέκτησε την Ελλάδα και τον κόσμο όλο. Του έμαθε να κερδίσει τον κόσμο κι όσα ο ίδιος έμαθε ότι αυτός ο βουνίσσιος βασιλιάς κάλεσε τον μεγαλύτερο σοφό της εποχής να γίνει ο δάσκαλος του, τον Αριστοτέλη. Και σ' αυτά όλα ο

Αλέξανδρος τον ξεπέρασε τον Φίλιππο.

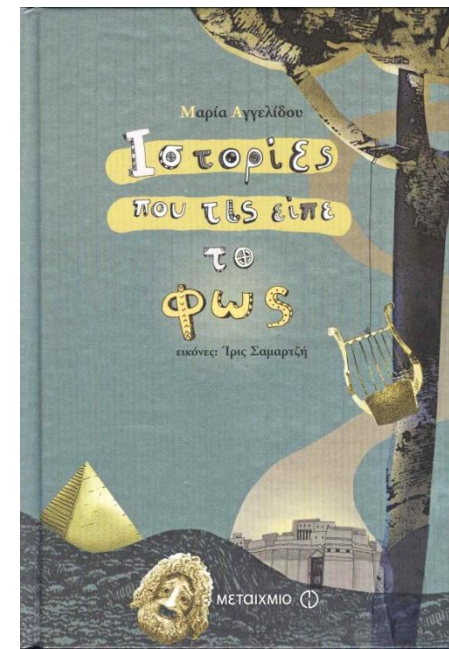
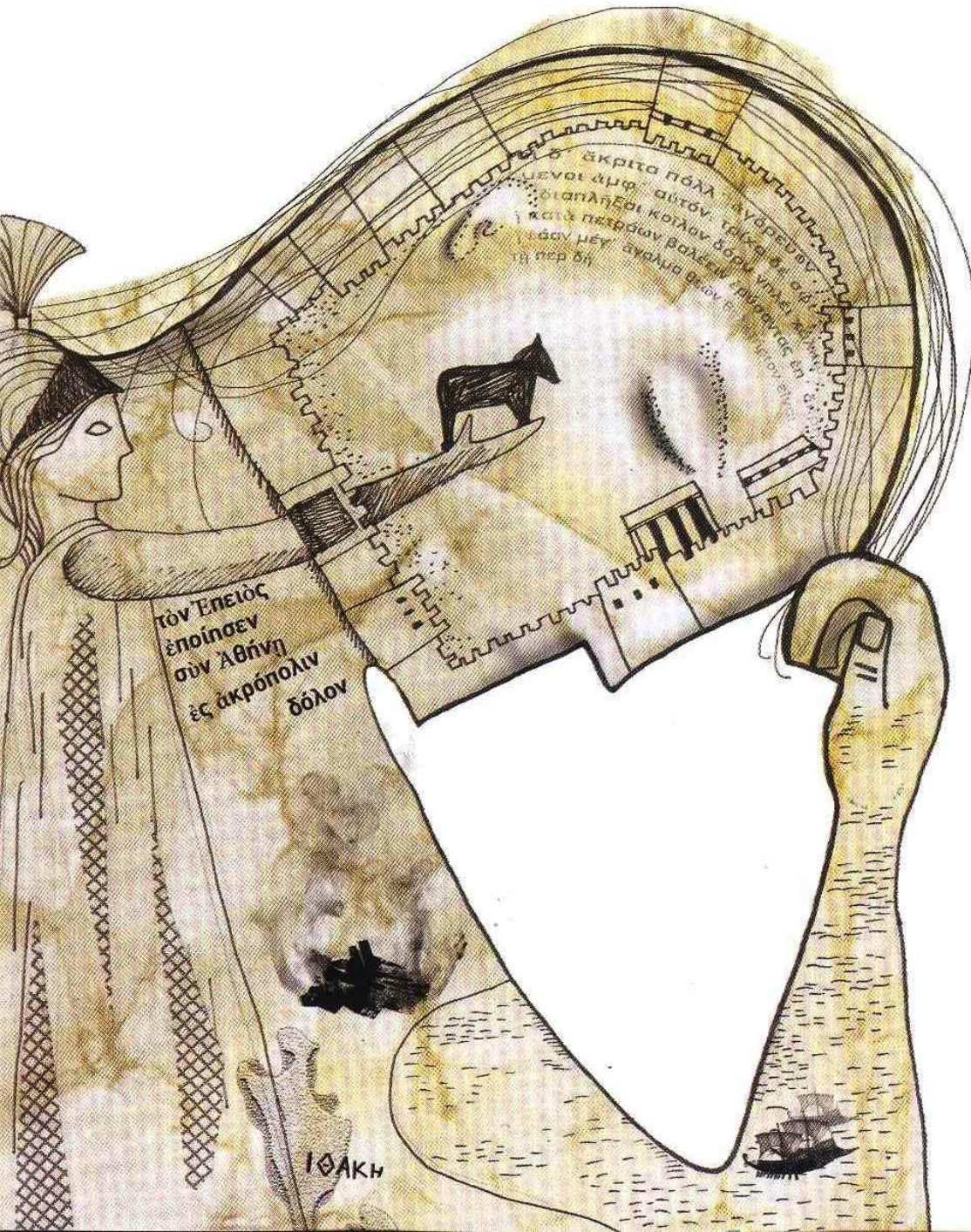
Σ' ένα μόνο δεν κατάφερε να τον φτάσει αυτός ο γιος αυτό τον πατέρα: δεν είδε γιο δικό του να μεγαλώνει και να τον ξεπερνάει με τη σειρά του! Γι' αυτό κι εγώ τον Φίλιππο μακαρίζω κι αυτόν νομίζω πιο ευτυχισμένο, επειδή είδε τον γιο του να γίνεται καλύτερός του! Πράγμα που μ' έναν πατέρα σαν τον Φίλιππο δεν ήταν καθόλου, μα

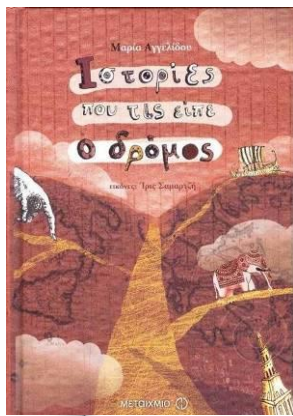
καθόλου εύκολο. Για έναν πατέρα σαν τον Αλέξανδρο τώρα...

Τα βλέπετε; Ήρθατε στα λόγια μου! Και στον Φίλιππο τα λίγα λόγια.

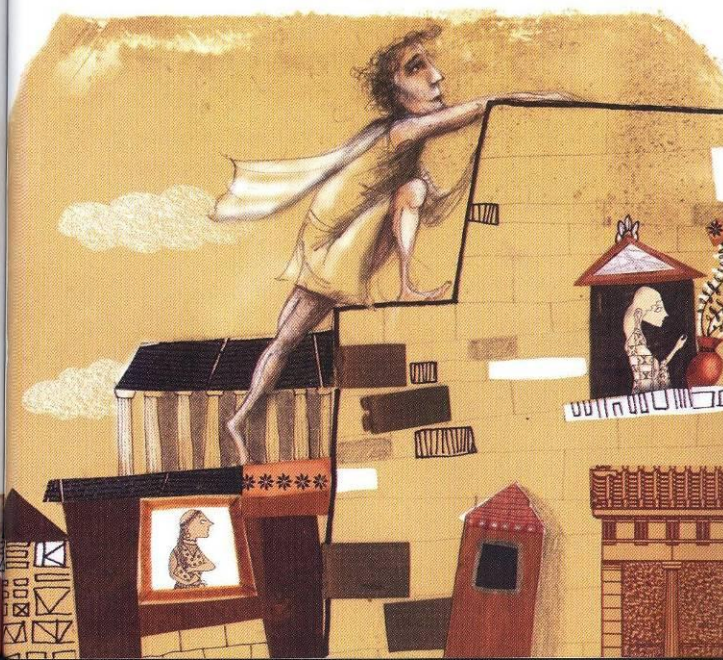
Αυτή η εικόνα πάλι είναι ενδεικτική για τη σχέση πατέρα και γιού. Ο Φίλιππος, σαν μια τεράστια υδρόγειο σφαίρα κρατά στην αγκαλιά του το μικρό Αλέξανδρο, που μέλλει να κρατήσει στα χέρια του τις τύχες όλου του κόσμου.

Από την άλλη, στο σώμα του Οδυσσέα, του αρχετυπικού ταξιδευτή, κυλάει θαλασσινό νερό, ενώ το μυαλό του επεξεργάζεται ιδέες, όπως τη σύλληψη του Δούρειου Ἴππου. Ἄξονας και βοηθός της ζωής του η Αθηνά.

α κνηγητά και οι φάρσες και τα Όπου οι άλλοι έβλεπαν βράχια, αν-ρφάλωμα· όπου σταματούσαν, αυ-όπου κουράζονταν, αυτός συνέχιζε. ήρχε δρόμος, αυτός άνοιγε οδό βα-ζουν, λοιπόν, όλα αυτά. Γιατί ήτανε την αρχή. Κι έμεινε ως το τέλος. ν ακόμα μεγάλωσε κι έγινε άντρας σε μάχες και σε συζητήσεις δημό-εύτηκε την πιο πλούσια κόρη της

Ίσως η πιο ενδιαφέρουσα μεταφορική απεικόνιση χαρακτήρα να είναι ο Αθηναίος Αλκιβιάδης. Η υπέρμετρη φιλοδοξία του αποδίδεται με την τάση του να ανεβαίνει πατώντας πάνω στους τοίχους και την τύχη της ίδιας του της πόλης, την οποία φαίνεται να χρησιμοποιεί ως σκαλοπάτι προκειμένου να αναρριχηθεί όσο πιο ψηλά γίνεται. Γι' αυτό και τα δικά του βήματα γρήγορα εγκαταλείπουν τον 'ίσιο δρόμο', προκειμένου να περιπλανηθούν στα ύποπτα μονοπάτια της εξορίας και της προδοσίας.

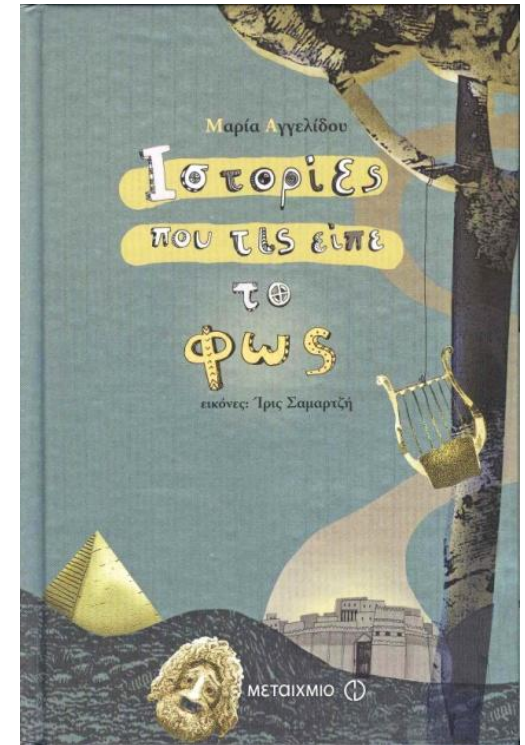
Μια άλλη αφηγηματική συνισταμένη της ιστορίας/ Ιστορίας είναι **το σκηνικό**, δηλαδή η χωροχρονική πλαισίωση των γεγονότων.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η αποτύπωσή του από την Ίριδα Σαμαρτζή, που μεταχειριζόμενη στην ίδια εικόνα διαφορετικές εικονογραφικές τεχνικές κατορθώνει να συλλάβει την έννοια του χρόνου που περνά με τη βοήθεια της αιώνιας σταθεράς του χώρου. Γιατί ο χώρος κρατά μέσα του τον χρόνο, είτε ως αρχαιολογικό εύρημα καλά κρυμμένο στα σπλάχνα της γης είτε ως απόθεση προσφιλών νεκρών στις ταφικές τελετουργίες. Ο χώρος εγκλωβίζει το χρόνο, καθώς διατηρεί για πάντα πάνω του το ίχνος του παρελθόντος.

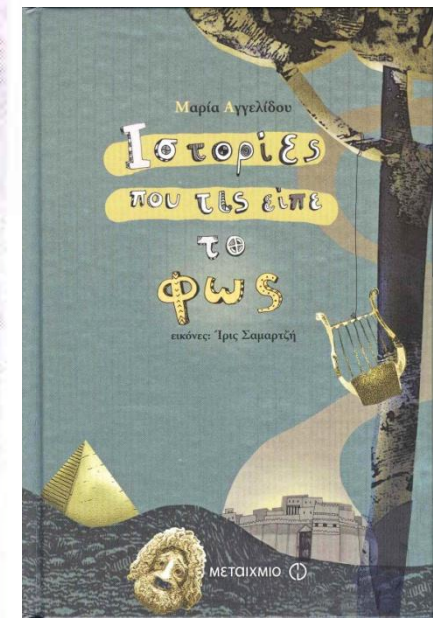
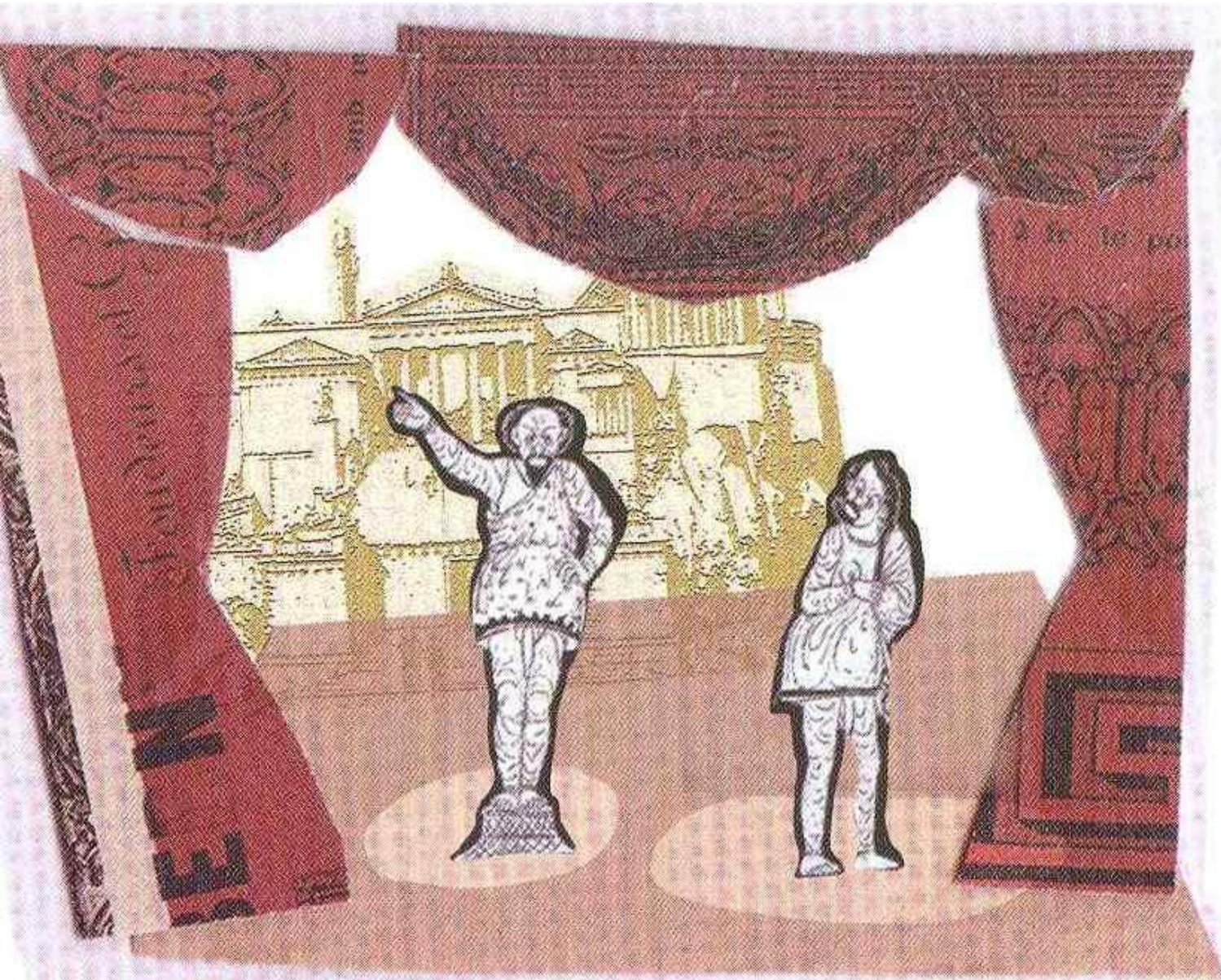
Στο χαρούμενο αττικό τοπίο, η Ίριδα Σαμαρτζή, προσθέτει τις άυλες φιγούρες όσων έζησαν, που σαν λευκές, αέρινες παρουσίες εξακολουθούν να περιφέρονται στους τόπους που αγάπησαν. Γιατί το χώμα έχει μνήμη και αρνείται να αφήσει αυτά που έγιναν να παραγραφούν και αυτούς που έφυγαν να λησμονηθούν.

«Αυτό τον έρωτα, που όλους σας νικάει, εγώ θα τον νικήσω» δήλωσε μόλις έφτασε σε ηλικία έρωτα (στην οποία ακόμη είναι) ο γιος της Λητώς και του Δία. «Βέλη αυτός, βέλη καλύτερα εγώ. Τα δικά του είναι παιχνιδάκια για άμυαλους. Τα δικά μου σκοτώνουν». Χολωμένος ο μικρός Έρωτας έριξε τα δικά του μικρά βέλη και πήρε εκδίκηση: ένα –από μαύρο σκοτάδι– το 'ριξε στην καρδιά της νύμφης Δάφνης, να μην αγαπήσει ποτέ της κανέναν. Κι ένα –από σέτο φως– το 'ριξε στην καρδιά του ωραίου θεού, να τρελαθεί από έρωτα για ποιαν άλλη; Για τη Δάφνη.

Το στοιχείο του παρελθόντος, έτσι όπως συνυπάρχει με το παρόν στις σύγχρονες παραστάσεις του αρχαίου δράματος, εκδηλώνεται όταν το ίδιο κείμενο παίζεται σε μια αυλαία του σήμερα με σκηνικό το τότε.

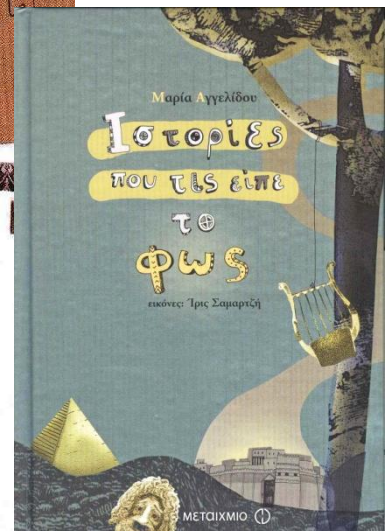
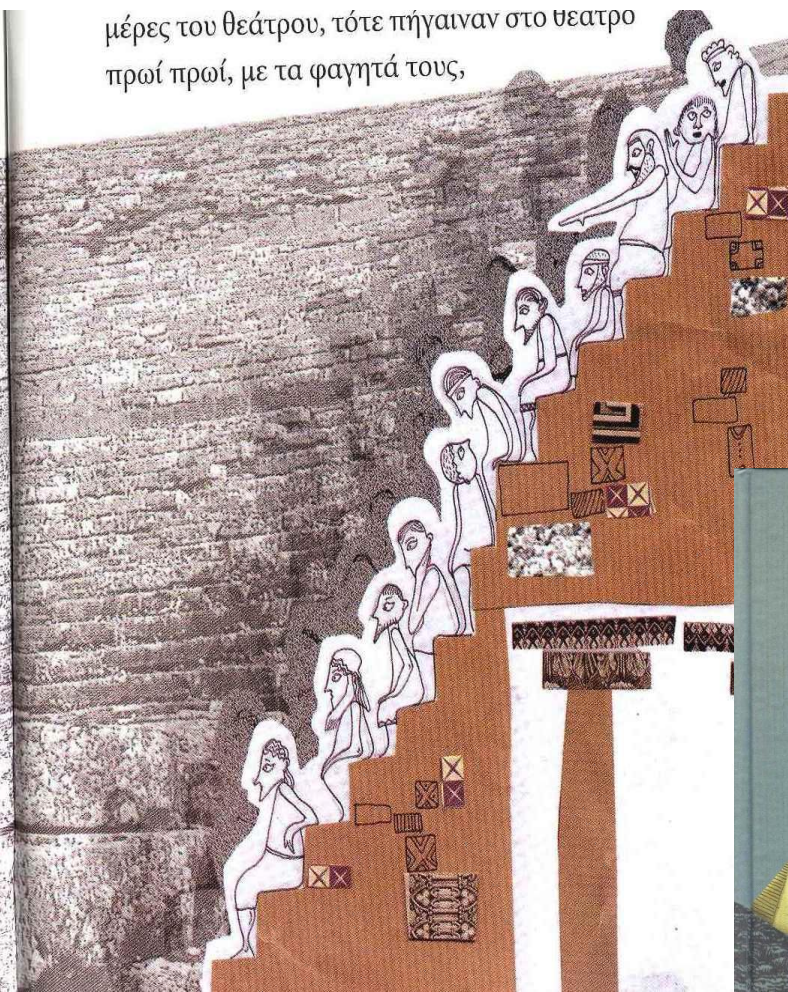
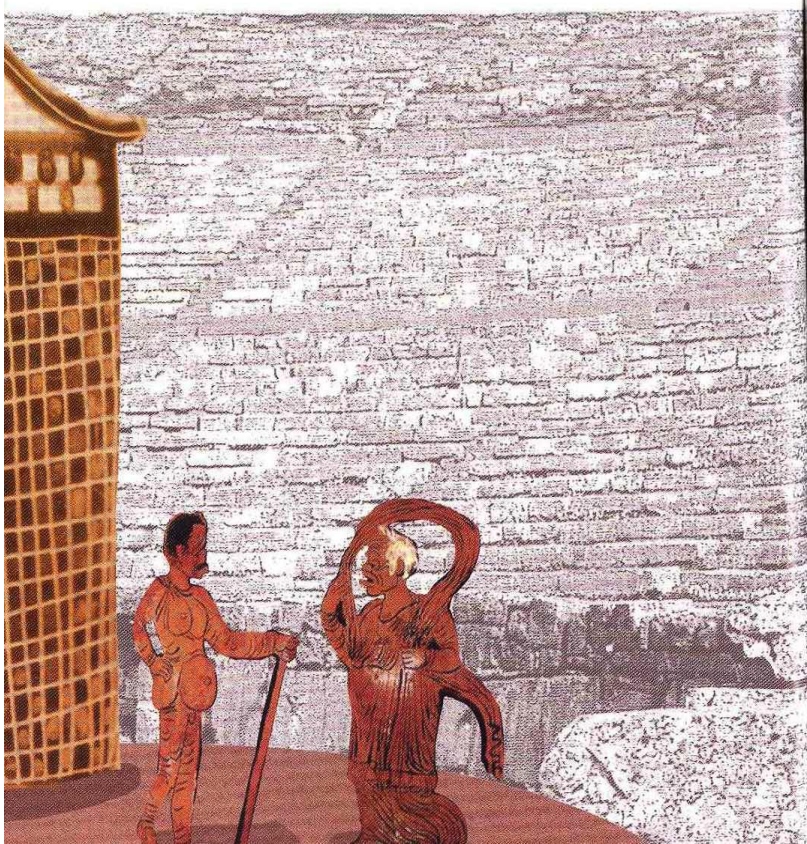

Και έχει ενδιαφέρον πώς αυτή η διαχρονικότητα των αρχαίων κειμένων εμπλουτίζει τη σύγχρονη παράσταση με όλες τις προηγούμενες. Γιατί, κατά έναν περίεργο τρόπο, κανένα κείμενο που διαβάζεται για πρώτη φορά, δεν είναι ίδιο με κάποιο που ήδη αριθμεί χιλιάδες αναγνώσεις. Γιατί ο δημιουργός μπορεί να σχηματοποιεί την ιστορία, το άρωμά της όμως το προσθέτουν οι αναγνώστες της.

Εικονογραφώντας η Σαμαρτζή μια σύγχρονη παράσταση ενός αρχαίου δράματος, επιλέγει μια σημερινή φωτογραφία του αρχαίου θεάτρου, προκειμένου να τονίσει το παρόν του ανεβάσματος. Στην άκρη του όμως στριμώχνονται ως λευκές παρουσίες, οι αρχαίοι του θεατές, που, κάθε φορά που το έργο ξανανεβαίνει, ανασύρονται από τη λήθη του χρόνου για να το παρακολουθήσουν ξανά, πλάι στους καινούργιους θεατές του.

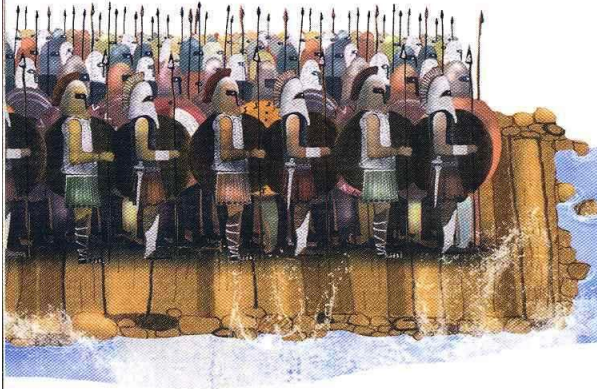
τρεις μέρες στη σειρά. Τρομερή επιτυχία. Το καλύτερό τους παιχνίδι. Και το καλύτερό μου.

μέρες του θεάτρου, τότε πήγαιναν στο θεατρο
πρωί πρωί, με τα φαγητά τους,

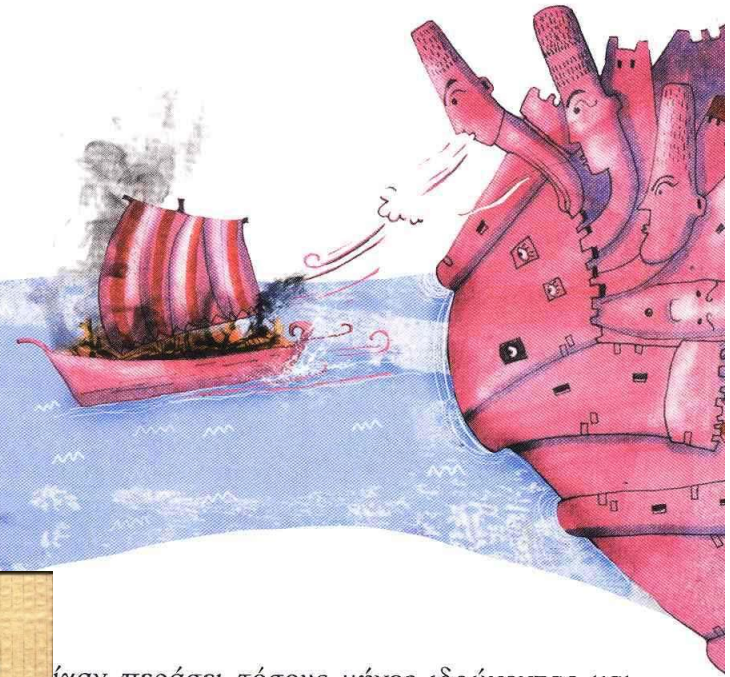

γρηγορά.

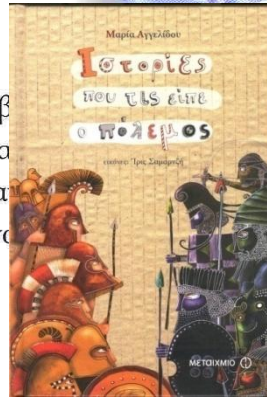
Στην αρχή οι Τύριοι γέλασαν. Η θάλασσα στεριά δε γίνεται, είπαν. Μα όταν είδαν τ' άλογα των Μακεδόνων να ζυγώνουν όλο και πιο κοντά, και τη φάλαγγα να βρίσκεται πια σε απόσταση αναπνοής από τα τείχη τους, ζορίστηκαν. Κι επειδή, όπως σας είπα, ήταν άνθρωποι έξυπνοι και πολυμήχανοι,

του βαλαν φωτιά. Στάχτη έγινε η προχειφή στεριά του Αλέξανδρου. Στάχτη και το σχέδιό του να πάρει την πόλη σαν να 'ταν στεριανή.

σκάρωσαν επιτόπου ένα πυρπολικό: ένα καράβι δηλαδή φορτωμένο ξερόκλαδα και κατράμι και λάδι, πίσσα και θειάφι και δαδιά έτοιμα. Περίμεναν ύστερα να φυσήξει δυνατός αέρας, το 'ριξαν πάνω

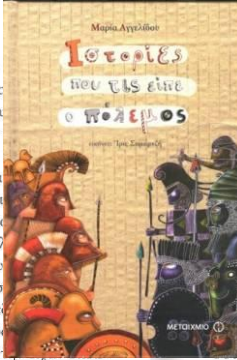
είχαν περάσει τόσους μήνες ιδρώνοντας και βαλώντας και χτίζοντας... και τώρα βρίσκονταν πάλι στο σημείο απ' όπου είχαν ξεκινήσει. Δηλαδή μηδέν.

Ανάμεσα στις αφηγηματικές κατηγορίες, πάντα ιδιαίτερα σημαντική είναι η **οπτική γωνία**, δηλαδή η πλευρά από την οποία λέγονται τα γεγονότα. Και συνήθως τα γεγονότα τα λέμε Εμείς και όχι οι Άλλοι. Και κάποιες φορές οι άλλοι είναι πολύ διαφορετικοί από εμάς, ακόμη και στην εξωτερική τους εμφάνιση.

Ας ρίξουμε μια ματιά στους κατοίκους της Τυρού. Σε περίεργα χρώματα και με ασυνήθιστη εμφάνιση και μέγεθος, τεντώνουν τους τεράστιους λαιμούς τους έξω από τα σύνορα της πόλης και φαντάζουν εξωπραγματικοί και σίγουρα πολύ διαφορετικοί από εμάς.

Όπως
μέρα πέρ
φορτώσο
τους τον
καράβια
ώπου να
άλογα και
Άλλη μια
τώσουν ό
τόσα που
ακόμα ώ
στρατιώτ
του Μαρι
βαια δεν
ζει στην
λίχη απλ
φιλή, κι
για μάχη
Που βέβ
Αθηναίο
χαν! Γι'
μούσαν
τις πλα
Τέσσερι
ναν έτσι

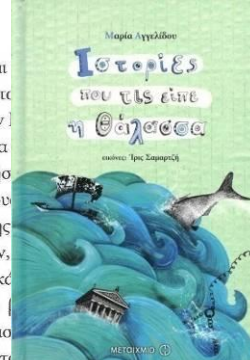
δυο στρα
μόν. Και
ρα, μια
ουσιαστικ
ών Περο
φραση και
ρο ιππικό
— με το
ω γύρω
να επιτε
Αθήνα, π
στρατιώτ
δεν είχε!

άρπαξε
ρία στο
τους στρα
ναίων, ο
είπε. Τώ
άλογα, θ
τους πολ
και θα
το κάνο
Αλλιώς
και τη ζ
πόλη μα

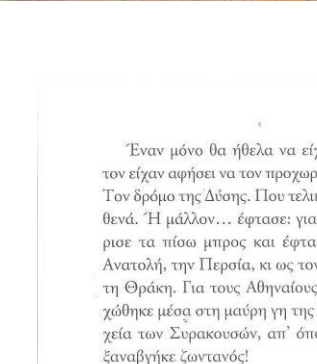
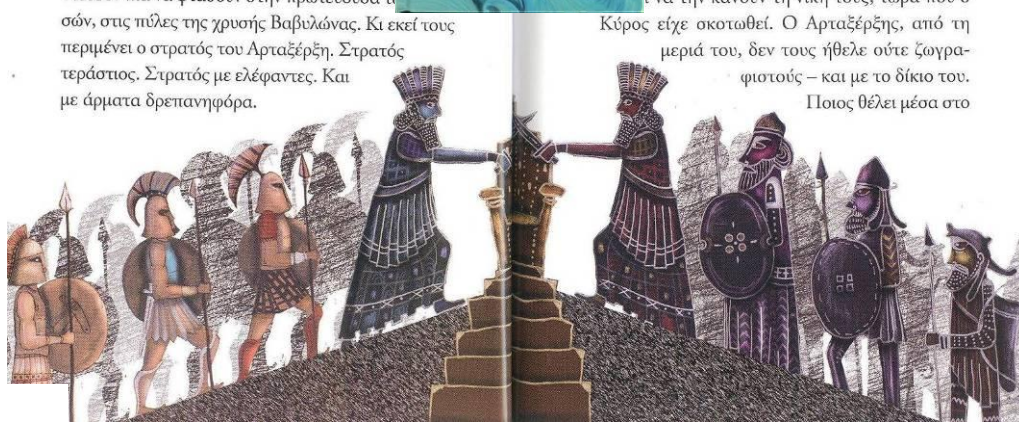
την ομορ
του και
το ποιο
Δέκα χιλ
της Ελλά
πλευρό
Επειδή
σιας, προ
τούν, κά
ξεμακρα
θάλασσα
ντεύνου
σών, στις
περιμέν
τεράστιο
με άρμα

την ομορ
του και
το ποιο
Δέκα χιλ
της Ελλά
πλευρό
Επειδή
σιας, προ
τούν, κά
ξεμακρα
θάλασσα
ντεύνου
σών, στις
περιμέν
τεράστιο
με άρμα

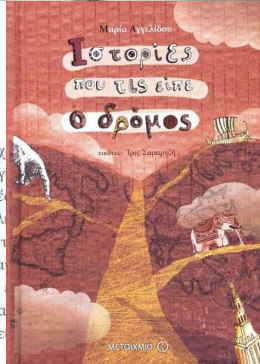

ος τον
λόνο γλι
ς ρηχές,
Τέτοια
Εκεί λοι
μαχίας, η
Κύρος προ
δος. Ο Α
χιοί είναι
ή κι η κα
βηρίκαν
να την
ο σών, σ
περιμέν
τεράστιο
με άρμα

ος τον
λόνο γλι
ς ρηχές,
Τέτοια
Εκεί λοι
μαχίας, η
Κύρος προ
δος. Ο Α
χιοί είναι
ή κι η κα
βηρίκαν
να την
ο σών, σ
περιμέν
τεράστιο
με άρμα

Έναν μόν
τον είχαν
Τον δρόμ
θενά. Ή μ
ρισε τα
Ανατολή
τη Θράκη
χώθηκε
χείρα των
ξαναβήκε

ς Σπαρ
της ανθ
θε κι η
Ετσι γο
Και μια
μαλακό
ης να μ
λλοί να
ρέζονε
ρή ιδέα
τιάτες
τους ε
και να
λία —
Αν έκο
οι Σπαρ

Και όταν ο πόλεμος είναι ανάμεσα σε εμάς και τους άλλους, είναι μάλλον πιθανόν η Ιστορία/ ιστορία να ευνοεί εμάς.

Σε βιβλία που ακόμη και η γραμμή της ένωσης των σελίδων λειτουργεί ως σύνορο ανάμεσα σε δύο αντίπαλους στρατούς,

Όπως και να 'χει, μια μέρα πέρασε ώπου να ξεφορτώσουν οι Πέρσες όλο τους τον στρατό από τα καράβια. Άλλη μια μέρα ώπου να ξεφορτώσουν τ' άλογα και τα σκυλιά τους. Άλλη μια ώπου να ξεφορτώσουν όλα τα όπλα τους, τόσα που είχαν! Και μία ακόμα ώπου να στήσουν στρατόπεδο στην παραλία του Μαραθώνα, που βέβαια δεν την είχαν διαλέξει στην τύχη: είχε μόλιχη απλωσιά και άμμο ψιλή, κι ήταν ό,τι έπρεπε για μάχη με άλογα. Που βέβαια οι Αθηναίοι δεν είχαν! Γι' αυτό και δεν τολμούσαν να σαλέψουν από τις πλαγιές των λόφων.

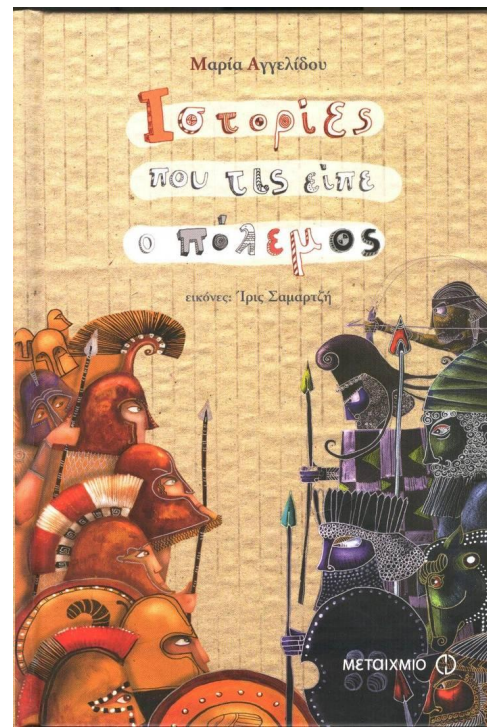
Τέσσερις μέρες περίμεναν έτσι αντικρι-

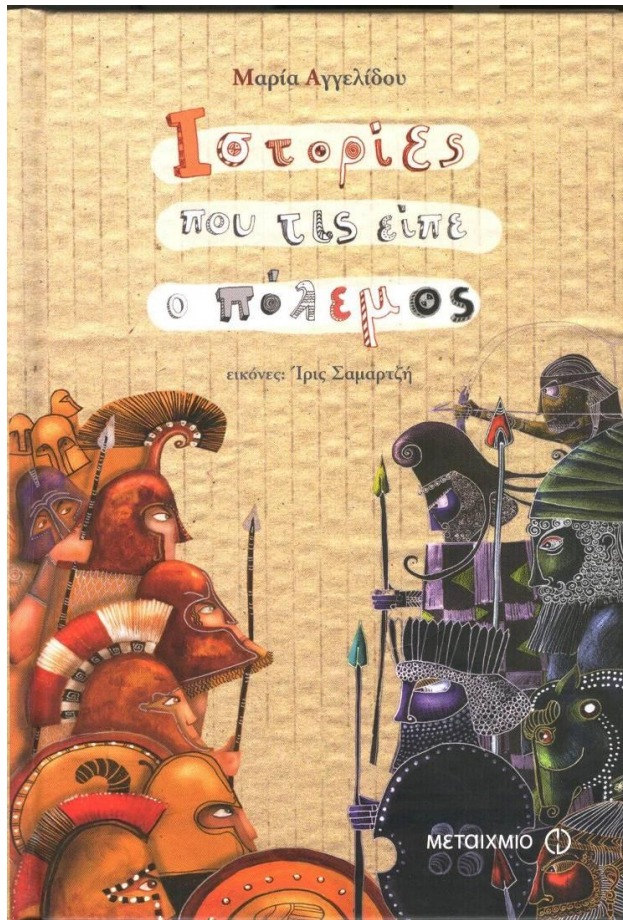
στά οι δυο στρατοί χωρίς να πολεμούν. Και την πέμπτη μέρα, μια ζεστή μέρα σαν αυγουσιτιάτικη, ο στρατηγός των Περσών πήρε την απόφαση και φόρτωσε ξανά το ιππικό του στα καράβια – με το σχέδιο να πάει γύρω γύρω ως το Φάληρο και να επιτεθεί αποκεί στην Αθήνα, που άλλους στρατιώτες να τη φυλάνε δεν είχε!

Τότε άρπαξε την ευκαιρία στο φτερό ένας από τους στρατηγούς των Αθηναίων, ο Μιλτιάδης. Τώρα, έπρε. Τώρα που δεν έχουν άλογα, θα κατεβούμε να τους πολεμήσουμε. Και θα το κάνουμε γρήγορα. Αλλιώς χάνουμε και τη μάχη και τη ζωή μας και την πόλη μας.

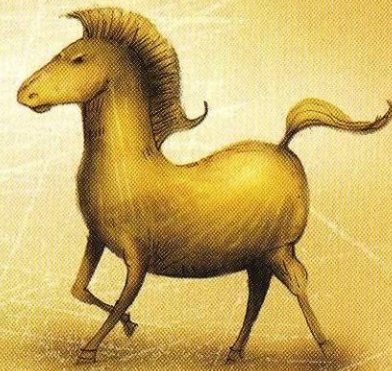
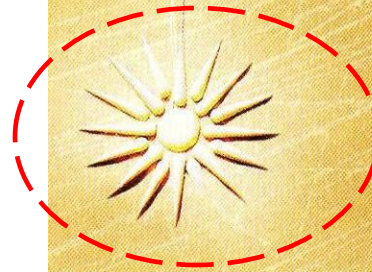

- Εμείς είμαστε οι λευκοί ή οι πολύχρωμοι απέναντι σε μαύρους, σκουρόχρωμους εχθρούς,.
- Εμείς βρισκόμαστε ψηλότερα, όταν οι Άλλοι έχουν τοποθετηθεί χαμηλότερα σε μια μάλλον ασύνειδη, αξιοκρατική διάταξη.

Από την άλλη, αρκετά συχνά προστίθενται και τα σύμβολα της φυλής, όπως ο ήλιος της Βεργίνας, ούτω ώστε να τονίζεται η συνέχεια της ιστορίας και να τονώνεται η εθνική μας περηφάνια.

Τέλος, στα βιβλία των Αγγελίδου & Σαμαρτζή μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο **αφηγητής**, αφού, αντί του αναμενόμενου τριτοπρόσωπου ετεροδιηγητικού αφηγητή επιλέγεται ένας πρωτοπρόσωπος, ο οποίος όμως δεν συμμετέχει στην αφήγηση ως ήρωας αλλά λειτουργεί ως αυτόπτης μάρτυρας των γεγονότων. Με αυτόν τον τρόπο η αφήγηση δεν στερείται αντικειμενικότητας, ιδιαίτερα όταν αυτός που αφηγείται είναι ο Πόλεμος, ο Δρόμος, η Αγορά, η Θάλασσα, η Πέτρα και το Φως. Καταφέρνει όμως, εξαιτίας της πρωτοπρόσωπης αφήγησης να ζωντανεύσει την αφήγηση και να τονώσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

Αρχικά επιλέγεται ο πόλεμος γιατί, όπως εξηγείται στο οπισθόφυλλο, εκείνος πάντοτε λέει τις πιο συναρπαστικές ιστορίες. Άλλωστε και οι ιστορίες των λαών είναι γεμάτες πολέμους και συγκρούσεις.

Μαζί με τα δέντρα ανθίζει κι ο Πόλεμος. Την άνοιξη. Και δίνει καρπούς άγνωστους, που κρύβουν στα κουκούτσια τους τις πιο αναπάντεχες στροφές της Ιστορίας. Συχνά πρέπει στα πεδία των μαχών να ψάξει κανείς για να βρει το πώς και το γιατί τελειωσε μια εποχή ή γεννήθηκε μια άλλη. Κι ενώ όλα μοιάζουν με την πρώτη ματιά ανεξίτηλα, όποιος αφοιγκραστεί τις ιστορίες του Πολέμου μαθαίνει να διακρίνει τους λόγους και τις κρυφές αιτίες για ένα σωρό πράγματα. Και παρόλο που τον κατηγορούν πως είναι άδικος, σκληρός πολύ, και το χειρότερο ψεύτης, ξέρει να λέει ιστορίες που μερικές φορές είναι καλύτερες κι απ' τα παραμύθια.

Η νέα αυτή σειρά «ιστορικών παραμυθιών» επιχειρεί να καλύψει μια μεγάλη σε σπουδαιότητα και σε διάρκεια περίοδο της ιστορίας μας, την αρχαιότητα, και να πείσει μικρούς και μεγάλους –ιδίως τους μικρούς!– ότι...

Η Ιστορία δεν είναι μόνο μάθημα!

από 8 ετών

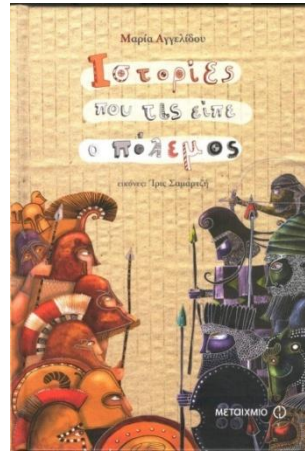
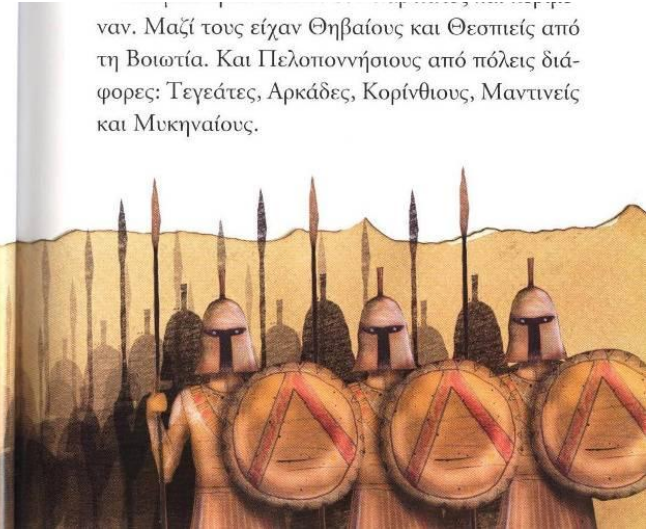
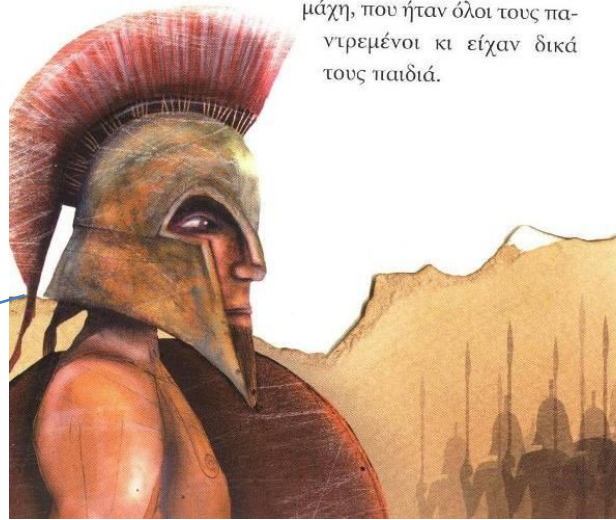
ISBN: 978-960-501-697-5

9 789605 016975
809H ΚΩΔ. ΜΗΧΡΙΣΤΕ 5697

μάχη, που ήταν όλοι τους παντρεμένοι κι είχαν δικά τους παιδιά.

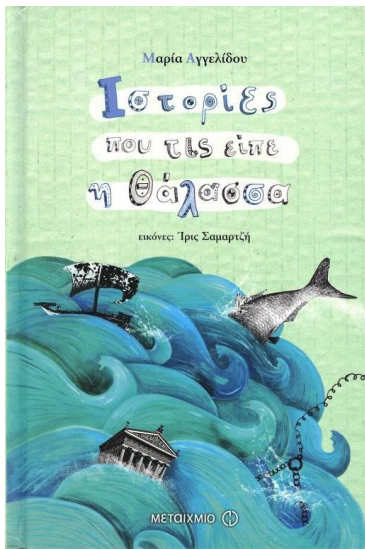
Μαζί τους είχαν Θηβαίους και Θεσπιείς από τη Βοιωτία. Και Πελοποννήσιους από πόλεις διάφορες: Τεγέατες, Αρκάδες, Κορίνθιους, Μαντινείς και Μυκηναίους.

Και η θάλασσα δικαιούται να διηγηθεί την ιστορία της Ελλάδας, μιας χώρας που βρέχεται και ζει με τη θάλασσα.

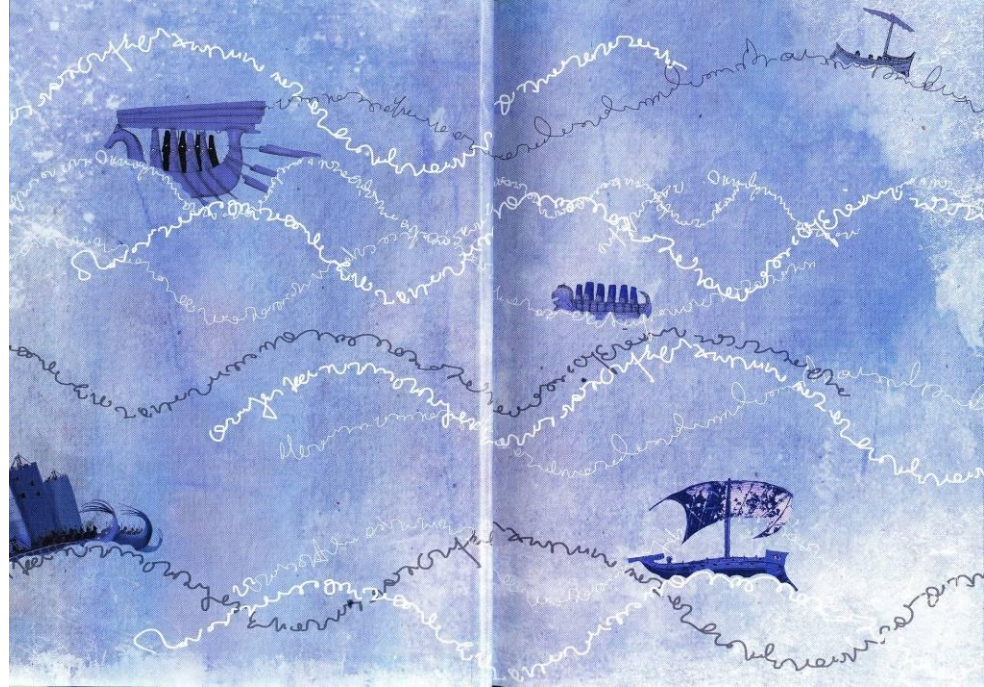
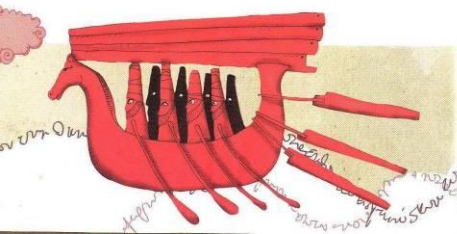
Άλλωστε και οι ιστορικές εποχές σαν κύματα έρχονται και περνούν αφήνοντας πίσω τους την αρμύρα του καιρού τους.

Αλλά κύματα είναι και οι λέξεις, που ως 'έπεα πτερόντα' πάνε και έρχονται κουβαλώντας μαζί τους μνήμες ανθρώπων που δεν λένε να χαθούν.

... τις πόλεις στα βράχια. Και τη θάλασσα δική τους.
 Ή όταν τους έλεγε την ιστορία του Φαραώ, που ήθελε σώνει και καλά να βρει ποια ήταν η

... να τις κρατήσουν... ακούς εκεί μωυσι-
 δες ολόκληροι και να κλέβουν ο ένας τη γυναίκα του άλλου, που ακούστηκε...

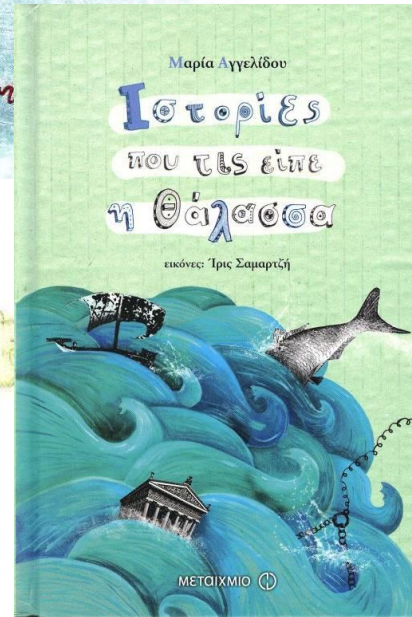
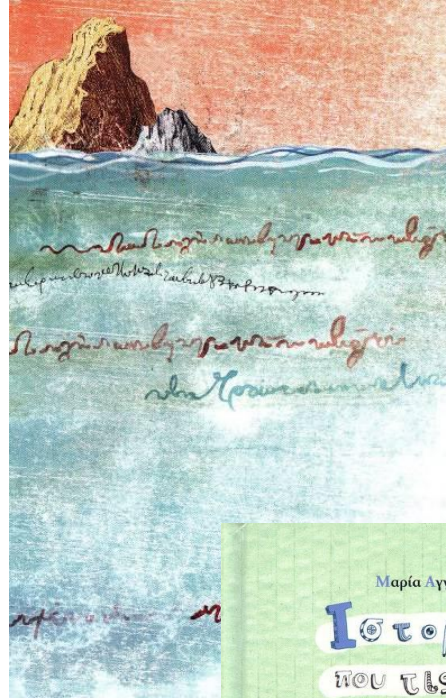

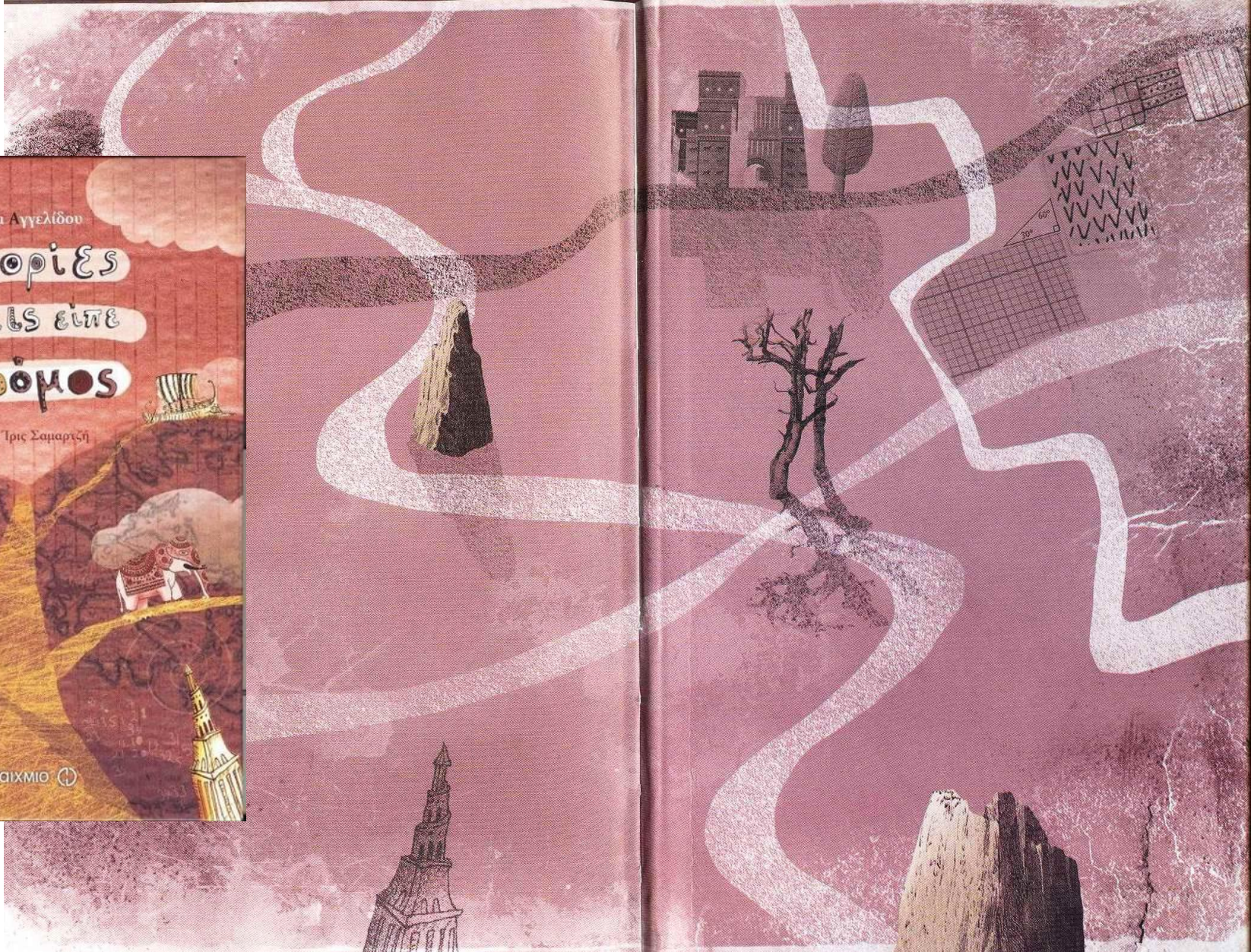
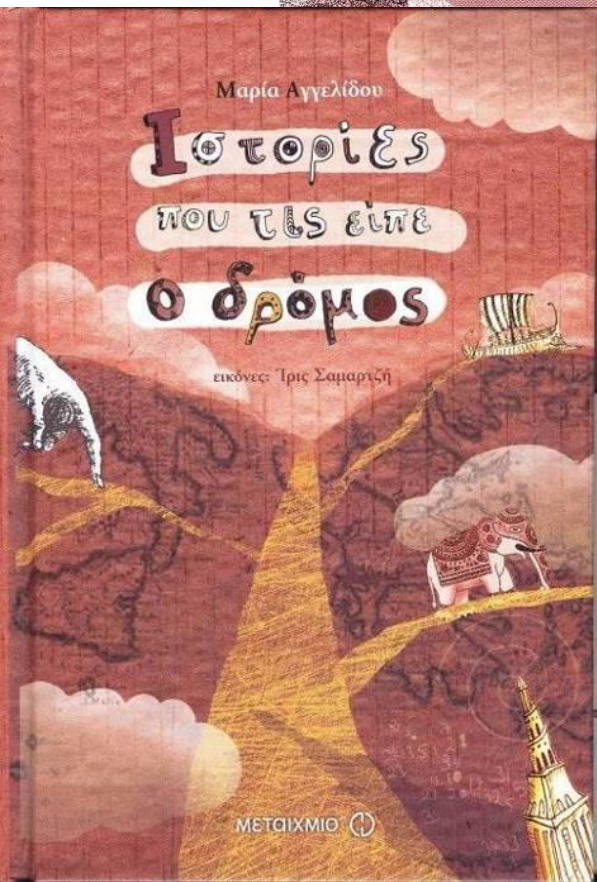
εκεί. Να δει τα ρούχα τους, να φάει τα φαγητά τους. Και να τους ρωτήσει να του πούνε από πρώτο χέρι τις ιστορίες τους. Και τις ιστορίες των παππούδων τους. Και τις ιστορίες των θεών τους. Όλες... Για να τις ενώσει, να τις ράψει και να φτιάξει τη μία και μοναδική Ιστορία του Κόσμου.

Και πού δεν πήγε! Δεν έχω ευχαριστηθεί άλλον ταξιδιώτη στα χιλιάδες χρόνια μου όσο αυτόν τον καλόκαρδο και ακούραστο τύπο, που αντί να κυνηγάει πουλιά κυνηγούσε ιστορίες. Αντί να ψαρεύει σαρδέλες και λαβράκια, ψάρευε ιστορίες. Αντί να μετράει νομίσματα, μετρούσε ιστορίες. Αντί να μελετάει τ' άστρα, μελετούσε ιστορίες. Αντί να πιστεύει στους θεούς, πίστευε στις ιστορίες.

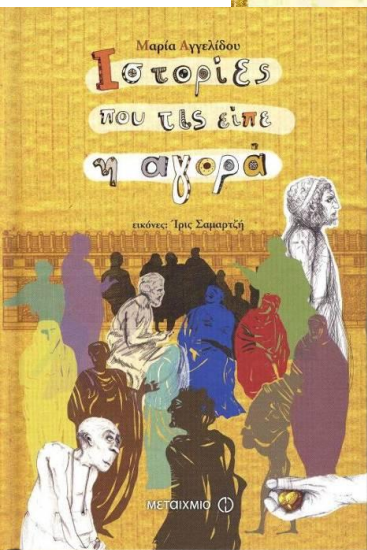
Μάζεψε λοιπόν, μάζεψε, μάζεψε, και μετά έφτανε σε μια πόλη καλή, σαν την Αθήνα ας πούμε, στρωνόταν στην αγορά κι άρχιζε να λέει. Στριμωχόντουσαν γύρω του μικροί και μεγάλοι, νέοι, γέροι και παιδιά, να τον ακούσουν. Γιατί τις έλεγε ο άτιμος όμορφα κι ομορφότερα ακόμα. Δεν ήταν μόνο κόκκινη η κλωστή που έβγαινε από το στόμα του. Ήταν και χρυσή και αργυρή και γαλανή και πράσινη και μαύρη. Ήταν γελαστή και τρομακτική και αγαπησιάρια – κι άσχημη ακόμα, όταν έτσι τύχαινε.

Άλλωστε, πάντοτε οι ναυτικοί γύριζαν από τα ταξίδια τους φορτωμένοι ιστορίες και σάζοντας αλμυρό νερό και λέξεις.

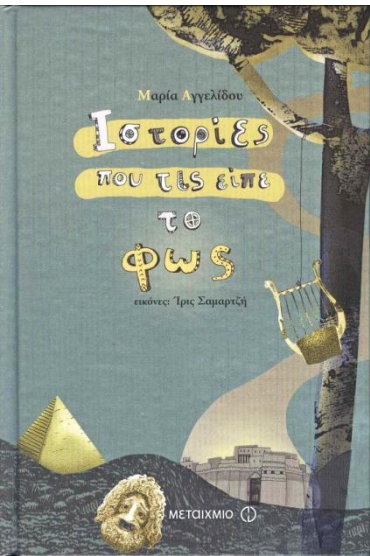
Κάποιες άλλες ιστορίες τις λέει ο δρόμος. Διόλου περίεργο! Η αφήγηση μοιάζει με δρόμο. Γι' αυτό και συχνά όταν μιλούμε για ιστορίες χρησιμοποιούμε όρους, όπως αφηγηματικές γραμμές, βήματα ή πορεία πλοκής, που φέρνουν κοντά το δρόμο με τη μυθοπλασία.

Και φυσικά κανένας δεν αμφιβάλλει για το δικαίωμα της αγοράς να πει ιστορίες ακόμη και για την Ιστορία. Γιατί η ιστορία δεν είναι τίποτε άλλο από συναντήσεις και λόγια ανάμεσα σε ανθρώπους. Και κάθε φορά που δυο απ' αυτούς συναντώνται στο χώρο της αγοράς και των κοινών συναναστροφών, άπειρα λόγια και χίλιες δυο ιστορίες γεννιούνται.

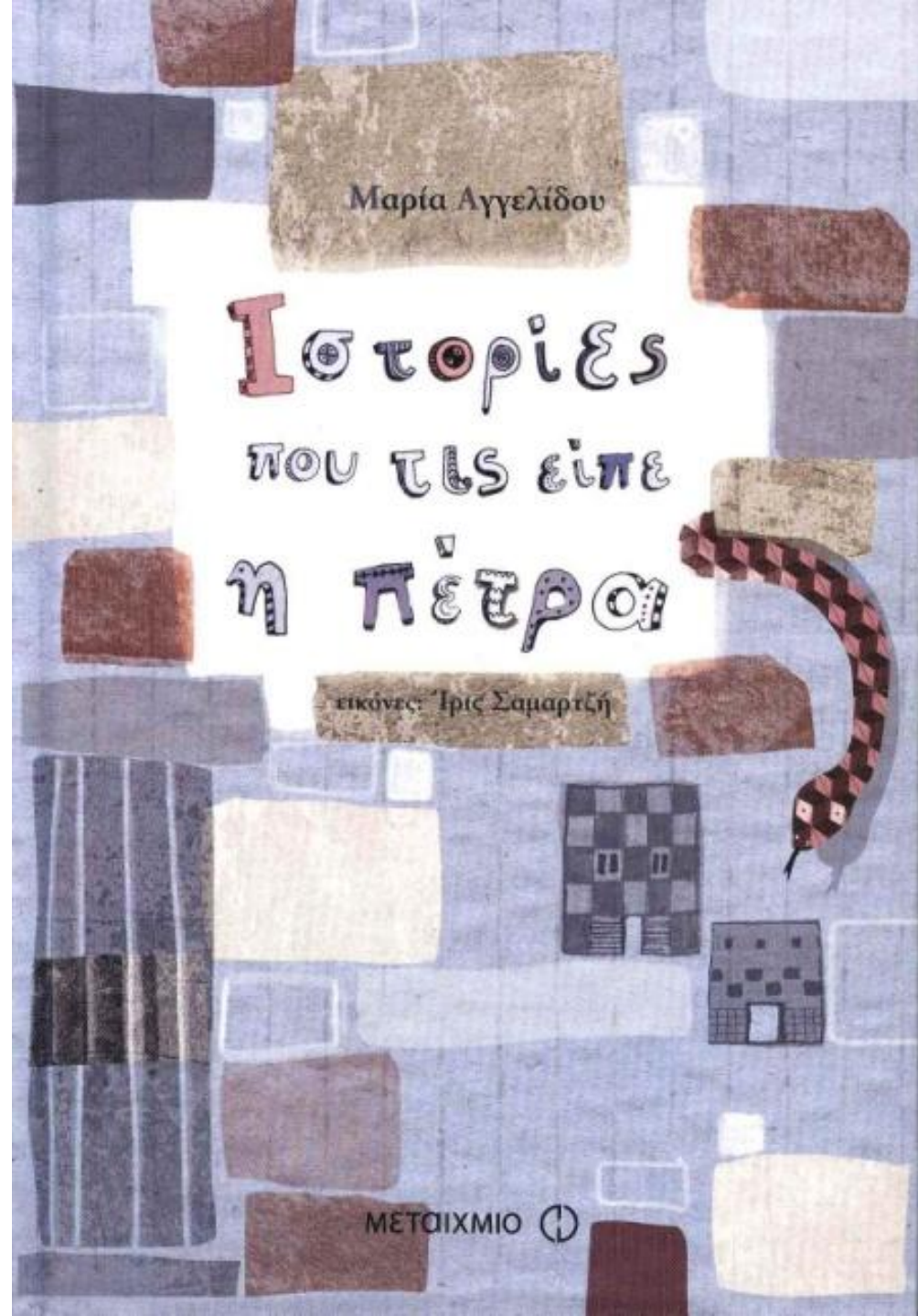
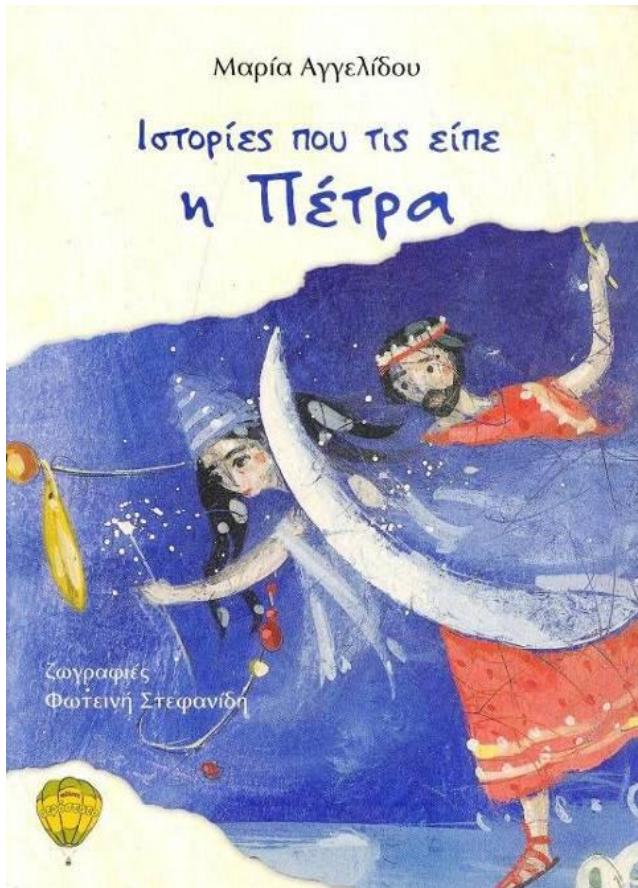
Αλλά και το φως δεν μπορεί να λείπει από την αφήγηση της Ιστορίας. Κυρίως με την κυρίαρχη συνυποδήλωσή του ως αλήθεια και γνώση.

Από την άλλη, η εναλλαγή φωτός και σκιάς παραπέμπει σε όλα τα γνωστά δίπολα, από το διχαστικό Εμείς/ Αυτοί μέχρι το προαιώνιο Καλό/ Κακό.

Από το χορό των αφηγητών δεν θα μπορούσε να λείπει και η Πέτρα ως

- δηλωτικό μιας χώρας απλωμένης πάνω σε βράχους
- φόρο τιμής στα κείμενα του παρελθόντος που γράφτηκαν πάνω στην πέτρα
- και ως υπαινιγμό για τη σκληρότητα των ιστορικών γεγονότων που έχουν την τραχύτητα της πέτρας.

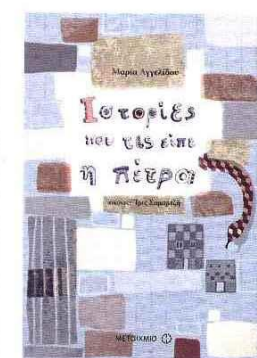
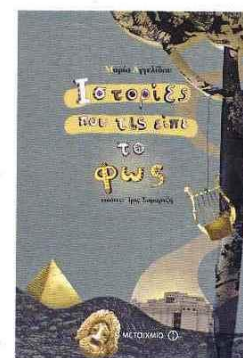
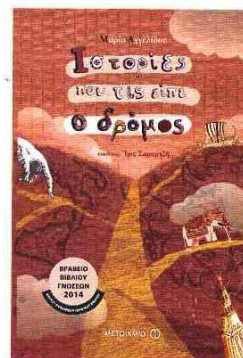
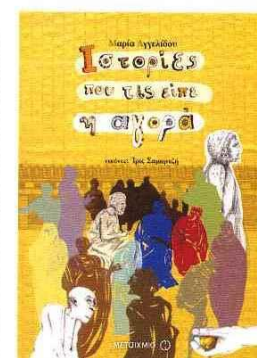
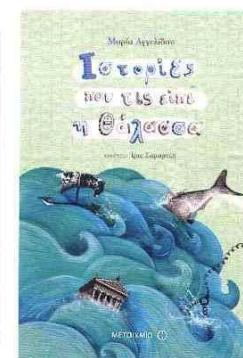
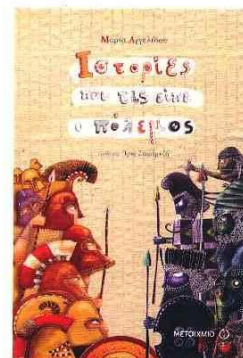
Μάλλον αποτελεί ευτυχή σύμπτωση το γεγονός ότι η παρουσίαση των βιβλίων των Σαμαρτζή & Αγγελίδου γίνεται σε έναν χώρο με το όνομα Ιανός, αφού η φιγούρα του μυθικού θεού θα μπορούσε να υιοθετηθεί ως έμβλημα της ιστορικής λογοτεχνίας για παιδιά.

Γιατί οι ιστορίες για παιδιά με θέμα την Ιστορία μοιάζουν να κοιτούν προς ένα ιστορικό παρελθόν που οφείλουν να αναπλάσουν προς 'χρήση' των μελλοντικών πολιτών. Σε μια εξίσωση με δύο αγνώστους, το σήμερα κατασκευάζει με το υλικό του τώρα ένα χθες και το προσφέρει στους ενηλίκους του αύριο. Το εγχείρημα σίγουρα δεν είναι και το πιο εύκολο. ...

Πρόσκληση

Η Ιστορία δεν είναι μόνο μάθημα...

...είναι πολλές ιστορίες μάς λένε η συγγραφέας Μαρία Αγγελίδου και η εικονογράφος Ίρις Σαμαρτζή με τα βραβευμένα ιστορικά παραμύθια τους που έρχονται να κεντρίσουν την περιέργεια των παιδιών για την Ιστορία και να ζωντανέψουν το παρελθόν με τρόπο πειστικό για μικρούς και μεγάλους.

IANOS
ΑΛΥΣΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΗΛ.: 210 3217917
www.ianos.gr

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΤΗΛ.: 211 3003500, FAX: 211 3003562
www.metaximio.gr